

Sari Kotamaa

Voimaannuttava perhetyön keskus adoptioperheille

Projektisuunnitelma Yhteiset Lapsemme ry:lle

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Sari Kotamaa Voimaannuttava perhetyön keskus adoptioperheille: Projektisuunnitelma Yhteiset Lapsemme ry:lle 47 sivua + 3 liitettä Kevät 2011
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaajat	Lehtori Riikka Tiitta Lehtori Seija Mäenpää
<p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa projektisuunnitelma Yhteiset Lapsemme ry:lle. Projektisuunnitelma on voimaannuttava perhetyön keskus adoptioperheille. Opinnäytetyöni koostuu projektisuunnitelmasta ja raporttiosuudesta, jossa perustelen ja arvioin tekemiäni valintoja. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää adoptiotoimintaa ja adoptioperheiden tukipalveluita. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli vastata ajankohtaisiin adoptiotyön haasteisiin ja kehittämiskohteisiin.</p> <p>Projektisuunnitelma rakentui ajankohtaisista tarpeista sekä adoptiotoimijoiden toiveiden ja asiantuntijuuden pohjalta. Apunani käytin haastatteluja sekä aikaisempia tutkimuksia ja kehittämisprojekteja adoptioon ja adoptiopalveluihin liittyen. Näiden pohjalta suunnittelin perhetyön keskuksen toimintaa ja tavoitteita. Opinnäytetyössäni teoreettisena viitekehyksenä käytin voimaantumisteoriaa. Projektisuunnitelmassa tekemiäni valintoja perustelin teoreettisen viitekehyksen, tutkimusten ja kehittämisprojektien sekä haastattelujen pohjalta.</p> <p>Projektisuunnitelmassa projektin tavoitteena on perustaa adoptioperheille perhetyön keskus, joka tukee yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita. Projektin tavoitteena on myös kehittää ja toteuttaa adoptioperheiden elämänhallintaa ja hyvinvointia tukevia palveluja ja toimintamalleja perhetyön keskuksessa. Projektisuunnitelma keskittyy varhaisen tuen kehittämiseen ja voimavarakeskeiseen perhetyöhön sekä adoptioperheiden erityisen tuen tarpeisiin vastaamiseen. Lisäksi projektin avulla lisätään vertaistuen mahdollisuuksia ja vastataan lapsen huostaanottouhan alla elävien adoptioperheiden tarpeisiin.</p> <p>Projektisuunnitelman arvioinnin tueksi sain palautetta Yhteiset Lapsemme ry:ltä. Palautteen mukaan projektisuunnitelma vastaa työelämän tarpeisiin sekä ajankohtaisiin kehittämishaasteisiin adoptiotoiminnassa ja adoptioperheiden tukipalveluissa. Opinnäytetyöni tukee Yhteiset Lapsemme ry:n adoptiotoiminnan kehittämistä sekä vastaa adoptioperheiden erityisen tuen tarpeen huomioimiseen eri elämänvaiheissa.</p>	
Avainsanat	voimaantuminen, perhetyö, adoptio, adoptioperhe

Author	Sari Kotamaa
Title	The Empowering Family Work Center for Adoptive Families: Project Plan for All Our Children
Number of Pages	47 pages + 3 appendices
Date	Spring 2011
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	-
Instructors	Riikka Tiitta, Lecturer Seija Mäenpää, Lecturer
<p>The purpose of my final project was to produce a project plan for All Our Children. The project plan was the empowering family work center for adoptive families. The final project consisted of the project plan and a report, where I justified and evaluated my choices. The goal of my final project was to develop the adoptive action and the support services for adoptive families. Furthermore, the goal of the final project was to respond to the current challenges of adoption work and focuses of development.</p> <p>The project plan was based on current needs as well as the wishes and expertise of adoption actors. In my work process I used interviews as well as previous studies and developmental projects in relation to adoption and adoption services. On the basis of these I planned activities and aims of the family work center. As a theoretical framework I used empowerment in my final project. The choices of the project were based on the theoretical context and previous studies as well as developmental projects and interviews.</p> <p>In the project plan the aim of the project was to create the family work center for adoptive families, which supported individual needs and the various phases of life. The aim of the project was also to develop and implement supportive services and operational models for adoptive families` life management and welfare in the family work center. The project plan focused on developing the early support and the resource-centered family work as well as responding to special support needs. Moreover, the project increased opportunities for peer support and it responded to the needs of adoptive families who lived under the threat of their child being taken into care.</p> <p>I evaluated my final project with the feedback I got from All Our Children. According to the feedback the project plan responds to the needs of working life as well as current developmental challenges of the adoptive action and the support services for adoptive families. My final project gives support to the development of adoptive activities in All Our Children and considers the special support needs of adoptive families in various phases of life.</p>	
Keywords	empowerment, family work, adoption, adoptive family

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työn lähtökohdat	2
3	Voimaantuminen	4
3.1	Voimaantumisen osaprosessit	5
3.1.1	Päämäärät	5
3.1.2	Kykyuskomukset	6
3.1.3	Kontekstiuskomukset	7
3.1.4	Emootiot	7
3.2	Voimaantuminen ja elämänhallinta	8
4	Perhetyö	8
5	Adoptio	10
5.1	Adoptioperhe ja erityisen tuen tarve	12
5.2	Adoptiotyö Suomessa	14
5.2.1	Adoption historiaa	14
5.2.2	Adoptiolainsäädäntö ja sopimukset	15
5.2.3	Adoptiotoimijat Suomessa	16
5.3	Adoptioprosessi	20
5.3.1	Adoptioneuvonta ja adoptiopalvelu	20
5.3.2	Seurantajakso	21
5.4	Jälkipalvelut	22
5.5	Tukipalvelut	22
6	Tutkimukset ja kehittämisprojektit	23
6.1	Vahke -hanke	23
6.2	Pelastakaa Lapset ry:n kehittämisprojekti	24
6.3	Pro gradu -tutkielma adoption jälkeisen tuen ja palveluiden tarpeesta	26
7	Adoptiotoimijoiden haastattelut	26
7.1	Adoptiokuraattori Kerstin Rauman haastattelu	27
7.2	Interpedia ry:n adoptiovastaavan haastattelu	28
8	Projektisuunnitelman toteutus ja sisältö	29
8.1	Projektin tavoite	32
8.2	Työsuunnitelma ja resurssit	33
8.3	Projektiorganisaatio	36
8.4	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	36
8.5	Aikataulu	37
8.6	Kustannusarvio	37
8.7	Riskien hallinta	38
8.8	Projektin tulokset ja vaikutukset	39
8.9	Viestintä, raportointi ja dokumentointi	39
8.10	Projektin päättäminen	40
9	Arviointi projektisuunnitelmasta ja prosessista	41
10	Eettisyys	42
11	Pohdinta ja kehittämissuhteet	44
	Lähteet	
	Liite 1. Projektisuunnitelma	
	Liite 2. Haastattelurunko	
	Liite 3. Palautelomake projektisuunnitelmasta	

1 Johdanto

Adoptiolapsen tulo perheeseen on aina onnellinen, mutta myös paljon voimavaroja vaativa elämäntilanne. Arjen haasteet ja adoptiolapsen erityistarpeet voivat olla raskaita. Perhe voi kokea voimattomuutta ja avuttomuutta uudessa elämäntilanteessa ja erilaisten haasteiden edessä. Vanhemmat saattavat tarvita tukea uuteen vanhemmuuteen, sen tuomiin haasteisiin sekä lapsen erityistarpeiden huomioimiseen ja ymmärtämiseen eri elämänvaiheissa. Adoptiolapsen erityistarpeet ja avuntarve voivat liittyä vuorovaikutukseen, sosiaalisiin tilanteisiin, kiintymyssuhteeseen, kielen kehitykseen, psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen, koulun käyntiin ja moniin muihin elämän osa-alueisiin. Adoptioperheen tukemiseen tarvitaan kohdennettuja, erityisen tuen tarpeen huomioivia ja ammattitaitoisia palveluita. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään ja tasapainoiseen elämään. (Rauma 2004: 7-10.)

Opinnäytetyöni on projektisuunnitelma lastensuojelujärjestö Yhteiset Lapsemme ry:lle adoptiotoiminnan ja adoptioperheiden palveluiden kehittämiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena on vastata ajankohtaisiin adoptiotyön haasteisiin ja kehittämiskohteisiin suunnittelemalla projekti adoptioperheiden erityisen tuen tarpeisiin. Opinnäytetyön tarkoituksena on toteuttaa toimiva projektisuunnitelma, joka vastaa työelämän tarpeisiin.

Projektisuunnitelmassa projektin tavoitteena on perustaa adoptioperheille perhetyön keskus, joka tukee yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita. Projektin tavoitteena on myös kehittää ja toteuttaa adoptioperheiden elämänhallintaa ja hyvinvointia tukevia palveluja ja toimintamalleja perhetyön keskuksessa. Projektisuunnitelma keskittyy varhaisen tuen kehittämiseen, voimavarakeskeiseen perhetyöhön sekä adoptioperheiden erityisen tuen tarpeisiin vastaamiseen. Projektin avulla lisätään vertaistuen mahdollisuuksia ja vastataan lapsen huostaanottouhan alla elävien adoptioperheiden tarpeisiin.

Projektisuunnitelman olen rakentanut ajankohtaisista tarpeista sekä adoptiotoimijoiden toiveiden ja asiantuntijuuden pohjalta. Apunani olen käyttänyt haastatteluja sekä aikaisempia tutkimuksia ja kehittämisprojekteja adoptioon ja adoptiopalveluihin liittyen. Näiden pohjalta olen suunnitellut perhetyön keskuksen toimintaa ja tavoitteita. Tausta-

työn myötä tarve adoptioperheiden perhetyön keskuksen kaltaiselle toiminnan kehittämiseksi on vahvistunut.

Opinnäytetyön teoreettiseksi viitekehyyksiksi olen valinnut voimaantumisteorian, koska projektisuunnitelman tarkoituksena on luoda adoptioperheille voimaantumista tukeva toimintaympäristö ja vahvistaa perheiden voimavaroja. Projektisuunnitelmassa tekemiäni valintoja perustelen teoreettisen viitekehyyksen, tutkimusten ja kehittämisprojektien sekä haastattelujen pohjalta. Pääasiallisiksi kohderyhmäksi olen valinnut ja rajannut adoptioperheet. Projektin toteutus ei sisälly opinnäytetyöhöni. Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat voimaantuminen, perhetyö, adoptio ja adoptioperhe. Projektisuunnitelma löytyy työn liitteenä (Liite 1).

Tässä opinnäytetyöni raporttiosuudessa määritän työn lähtökohdat, teoreettisen viitekehyyksen sekä keskeiset käsitteet. Kerron myös adoptioon ja adoptiopalvelujen kehittämiseen liittyvistä tutkimuksista ja kehittämisprojekteista, joissa näkökulmana on adoptioperheiden palvelujen kehittäminen. Opinnäytetyöni tueksi olen haastatellut adoptiotoimijoita, adoptiokuraattori Kerstin Raumaa ja Interpedia ry:n adoptiovastavaa. Lisäksi kerron projektisuunnitelman toteutuksesta ja sisällöstä sekä perustelen projektisuunnitelmassa tekemiäni valintoja. Työn lopuksi on arviointi projektisuunnitelmasta ja opinnäytetyöprosessista, eettiset näkökulmat sekä pohdinta ja kehittämis ehdotukset.

2 Työn lähtökohdat

Suomessa on tällä hetkellä noin 3600 ulkomailta adoptoitua lasta. Suurin osa heistä on vielä lapsia. Joka vuosi Suomessa adoptioperheiden määrä ja tuen tarve kasvaa. (Interpedia 2011.) Useimmilla adoptiolapsilla on erityistarpeita eri elämänvaiheissa ja eri elämänalueilla johtuen lapsen kokemuksista ja menneisyydestä. Monipuolista asiantuntijuutta ja apua adoptioperheiden tuen tarpeeseen eri elämänvaiheissa on Suomessa rajallisesti. Yhteiskunta tarjoaa adoptioperheille kunnalliset peruspalvelut, mutta niissä on harvoin perheiden tarvitsemaa adoptio-osaamista. Monet eri adoptiotahot ja toimijat tekevät työtä näiden perheiden parissa, mutta ennaltaehkäisevälle ja monipuolisemmalle työlle on tarvetta. Varhaisella tuella ja monipuolisilla tukipalveluilla voidaan vahvistaa adoptioperheiden elämäntilannetta ja hyvinvointia. (Rauma 2004: 12 -13.)

Adoption myötä uudessa perheessä alkaa adoptioeuvonnan sosiaalityöntekijän seurantavaihe ja perhe on oikeutettu myös lakisääteiseen adoption jälkipalveluun. Jälkipalvelu on pääasiassa tukea adoptioon liittyvien asiakirjojen, taustatietojen ja tapahtumien selvittämisessä. Seurantavaihe keskittyy seurantaraporttien laatimiseen ja lapsen sopeutumisen seuraamiseen. Lisäksi eri adoptiotoimijat tarjoavat erilaisia tukipalveluja adoptioperheille. Monipuolisemmalle tuelle olisi ajankohtainen tarve, ja sitä tulisi tarjota adoptioperheen kaikkiin elämänvaiheisiin ja adoptiolapsen erityistarpeiden tukemiseen. Kansainvälisen adoption kasvun myötä adoptiolasten ja -perheiden erityistarpeiden tueksi kaivataan monipuolisempia ja kohdennettuja tukimuotoja elämänhallinnan vahvistamiseksi. (Rauma 2004: 7-10.)

Kehittämishankkeilla ja tutkimustiedolla luodaan arvokasta tietoa adoptiopalvelujen tarpeesta ja kehittämisestä. Tieto tulisi kuitenkin hyödyntää käytännössä sekä luoda uusia ja koko elämänkaaren kattavia palveluita adoptioperheille. Myös muiden maiden adoptiotyöstä ja hyvistä käytännöistä voidaan oppia paljon. Opinnäytetyöni käsittelee ja kehittää yhteiskunnassamme ajankohtaista teemaa; adoptiota ja siihen liittyviä adoptioperheiden tukipalveluita. Adoptiotukipalveluiden tulisi tukea perhettä koko adoptioprosessin ja adoption jälkeisten elämänvaiheiden ajan edistämällä lapsen etua. Varhainen tuki ja vanhemmuuden tukeminen on tärkeää adoptioperheiden elämänhallinnan ja hyvinvoinnin tukemisessa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kehittää adoptiotyötä ja -palveluita sekä keskittyä adoptioperheiden palvelujen ja tuen tarpeen huomiointiin.

Projektin tavoitteena on kehittää Suomen adoptiopalveluita perheiden tarpeita vastaaviksi. Palveluiden kehittäminen ja tavoitettavuuden edistäminen tähtää mahdollisimman joustavaan palveluverkoston adoptiolapsille ja -perheille. Olennaista on huomioida asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja lapsen etu. Opinnäytetyössäni keskityn adoptioperheiden palveluverkoston kehittämiseen ja erityisen tuen tarpeen huomioimiseen. Adoptioperheiden lisäksi projektin hyödynsaajina ovat adoptiohakijat ja aikuiset adoptoidut adoptiokuraattoripalveluiden kehittämisen ja laajentamisen seurauksena. Työn pääasiallinen kohderyhmä on adoptioperheet: vanhemmat, adoptiolapset ja sisarukset.

Yhteiset Lapsemme on yksi adoptiotyötä tekevästä tahosta Suomessa. Yhteiset Lapsemme ry tekee adoptiotoiminnan lisäksi monikulttuurista työtä ja työn tavoitteena on

moniarvoinen ja erilaisuutta hyväksyvä yhteiskunta, jossa jokaisen lapsen on hyvä elää. (Yhteiset Lapsemme ry 2011.) Suoritin osan sosionomi-opintojeni viimeisestä työelämäharjoittelusta Yhteiset Lapsemme ry:ssä, jossa nousi tarve laajentaa järjestön toimintaa sekä työtä adoptioperheiden parissa. Oma kiinnostukseni tehdä projektisuunnitelma opinnäytetyönä sekä ajankohtainen työelämälähtöinen tarve nousivat työn lähtökohdiksi.

3 Voimaantuminen

Opinnäytetyöni teoreettisena viitekehyksenä on voimaantumisteoria. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa projektisuunnitelma, jossa suunnitellut toimintamallit ja palvelut tähtäävät luomaan adoptioperheille voimaantumista ja elämänhallintaa tukevan toimintaympäristön. Tavoitteena on tukea adoptioperheitä ja perheiden jäseniä löytämään omat voimavaransa sekä käyttämään niitä elämänhallinnan tukena. Voimaantumiseen liittyy läheisesti elämänhallinnan käsite.

Voimaantumisteorian ydinkäsite on empowerment, joka tarkoittaa voimaantumista. Empowerment -käsitteeseen sisältyy sisäinen voimantunne ja ihmisestä itsestään lähtevä voimaantumisprosessin luonne. Käsite tarkoittaa samalla sekä henkistä vahvistumista että omien voimavarojen vapauttamista. (Siitonen 1999: 82 -91.)

Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, eikä voimaa voi antaa toiselle. Voimaantuminen tarkoittaa vahvaksi tulemistä. Voimaantunut ihminen on löytänyt omat voimavaransa ja osaa käyttää niitä elämänhallintansa tukena. Voimaantuneella ihmisellä on parantunut itsetunto, kyky asettaa päämääriä ja tavoitteita, oman elämän hallinnan tunne sekä toiveikas tunne tulevaisuudesta. Voimaantumiseen voivat vaikuttaa merkityksellisesti toimintaympäristön olosuhteet, kuten valinnanvapaus, tuki tai ilmapiiri. Voimaantuminen on vahvuutta, pätevyyttä, luovuutta ja toimimisen vapautta. Hyvinvointi ja elämän tasapaino ovat yhteydessä voimaantumiseen. (Siitonen 1999: 82- 93.)

Voimaantuminen on persoonallinen ja sosiaalinen prosessi, mutta lisäksi voimaantumista edistäviä tekijöitä voidaan tukea ja vahvistaa. Vaikka voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, suotuisat olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet vaikuttavat voimaan-

tumiseen. Voimaantuminen on yhteydessä omien päämäärien asettamiseen, luottamukseen omiin mahdollisuuksiin ja kykyihin sekä ympäristöön ja emootioihin. (Siitonen 1999: 82- 93)

Voimaantuminen on prosessi, johon liittyy voimakkaasti ihmisen suhde itseensä, päämääriinsä, tunteisiinsa ja ympäristöönsä. Voimaantuneeseen ihmiseen liittyvät sanat, kuten voimakas, vahva, voimallinen tai väkevä. Vastakohtana voimattomuutta kuvaavat sanat, kuten voimaton, avuton, kykenemätön ja tehoton. Voimaantuneisuus rakentuu tietoisien ajattelun ja valintojen kautta, ja sen voi saavuttaa tietoisena elämänstrategiana. Voimaantumiseen vaikuttaa myös yhteiskunta ja yhteisö, luottamuksellinen yhteistoiminta, sosiaalinen pääoma ja tasa-arvoisen osallistumisen mahdollisuus. (Räsänen 2006: 89- 100.)

Projektisuunnitelman perhetyön keskuksen sekä toimintamallien ja palveluiden tarkoituksena on tukea niitä tekijöitä, jotka ovat merkityssuhteessa voimaantumisen ja omien voimavarojen löytämisen kanssa. Projektisuunnitelman olen rakentanut voimaantumisteorian näkökulmasta. Projektin tavoitteet ja osatavoitteet sekä menetelmät ja keinot niiden saavuttamiseksi olen perustellut teorian pohjalta. Projektisuunnitelman tavoitteena ja päämääränä on adoptioperheiden voimaantuminen. Projektin tavoitteiden ja perhetyön keskuksen tarkoituksena on luoda voimaantumiseen suotuisa toimintaympäristö. Projektin tarkoituksena on tukea adoptioperheiden voimaantumista ja auttaa perheitä löytämään omat voimavaransa. Näitä voimavaroja adoptioperheet voivat käyttää elämänhallinnan tukena ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

3.1 Voimaantumisen osaprosessit

Voimaantumisteoria ja voimaantuminen voidaan jakaa neljään eri osaprosessiin. Näitä osaprosesseja ovat päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot. Voimaantuminen ei ole kuitenkaan yksisuuntaista, vaan eri osaprosessit vaikuttavat toisiinsa sekä ovat yhteydessä ja merkityssuhteessa toisiinsa. (Siitonen 1999: 116-157)

3.1.1 Päämäärät

Voimaantumisteorian voimaantumiseen vaikuttavista osaprosesseista yksi on päämäärät. Päämääriin sitoutumiseen ja niiden tavoittelemisen haluun vaikuttaa ihmisen oma

arvio mahdollisuuksistaan. Valinnanvapaus, itsemääräämisoikeus ja omien päämäärien valinta vaikuttavat voimaantumiseen. Päämääriin sitoutumista edistää, kun tulevaisuuden tila arvioidaan nykyisistä oloista poikkeaviksi sekä asetetut päämäärät arvioidaan riittävän haastaviksi ja samalla saavutettaviksi, selkeiksi ja konkreettisiksi. Kun asetetut päämäärät koetaan läheisiksi, merkittäviksi ja arvokkaiksi pidemmälläkin aikavälillä, päämääriin sitoutuminen vahvistuu. (Räsänen 2006: 114 -117.)

Päämääriin päästäkseen ihmisen on suunniteltava ja sitouduttava. Voimaantuminen vaikuttaa sitoutumiseen, sillä vahva voimaantuminen johtaa myös vahvaan sitoutumiseen. Sitoutuminen ei ole velvollisuus, vaan päinvastoin se on tahtoa ja halua. Se on sisäinen kokemus ja pyrkimys. (Räsänen 2006: 114- 117.)

Voimaantumisen osaprosessiin, päämääriin, vaikuttamalla voidaan tukea adoptioperheiden voimaantumista. Adoptioperheitä tuetaan asettamaan työlle ja toiminnalle päämääriä ja tavoitteita, jotka tukevat voimaantumista ja elämänhallintaa. Valinnanvapaus ja adoptioperheiden oman näkemyksen huomioiminen ovat työn lähtökohtina. Perhekeskuksen työntekijät tukevat perheitä päämäärien asettamisessa. Perhetyön tarkoituksena on myös perheen sitouttaminen ja motivointi päämääriin ja työn tavoitteisiin.

3.1.2 Kykyuskomukset

Voimaantumisteorian toinen osaprosessi on kykyuskomukset. Kykyuskomukset ovat arvioita henkilökohtaisista taidoista ja haasteista selviytymisestä. Kykyuskomuksiin vaikuttaa ihmisen minäkäsitys. Ihmisen uskomukset itsestään ja kyvyistään ohjaavat voimakkaasti hänen toimintaansa ja voivat olla esteenä kehitykselle ja toiminnalle. Negatiiviset kykyuskomukset voivat pahimmillaan johtaa passiivisuuteen. Aktiivisuus ja aktiivinen osallistuminen edistää voimaantumista ja voiman tunnetta. (Räsänen 2006: 118-123.)

Voimaantumisen osaprosessiin, kykyuskomuksiin, vaikuttamalla voidaan tukea adoptioperheiden voimaantumista. Adoptioperheiden jäsenten minäkäsitystä ja uskomuksia kyvyistään voidaan vahvistaa etsimällä yhdessä perheen vahvuuksia ja voimavaroja. Näitä osa-alueita vahvistamalla tuetaan adoptioperheiden kehitystä elämänhallintaa ja voimaantumista. Perheitä rohkaistaan aktiiviseen osallistumiseen ja perhetyön keskuksen lähtökohtana on aktivoida perheet työhön ja tavoitteiden määrittelyyn.

3.1.3 Kontekstiuskomukset

Kolmas voimaantumisen osaprosessi on kontekstiuskomukset. Konteksti on paikkaan ja aikaan sitoutunut kokonaisuus, joka vaikuttaa merkittävästi ihmisen voimaantumiseen. Ihmisen identiteetti muodostuu sosiaalisessa kontekstissa. Ihmisen ympäristö muodostuu monista erilaisista konteksteista, jotka vaikuttavat hänen käyttäytymiseensä, asenteisiinsa ja kokemukseensa. Ihmisen suhde ympäristöön ja vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa voimaantumiseen. (Räsänen 2006: 123- 126.)

Kontekstiuskomukset vaikuttavat adoptioperheiden voimaantumiseen ja elämönhallintaan. Voimaantumisen osaprosessiin, kontekstiuskomuksiin, vaikuttamalla voidaan tukea adoptioperheiden voimaantumista. Luomalla ja kehittämällä monipuolisempia ja adoptioperheiden erityisen tuen tarpeet huomioivia palveluja vaikutetaan perheiden kontekstiuskomuksiin ja voimaantumiseen. Suotuisa palveluympäristö, asiakaslähtöisyys ja adoptioperheiden aito kohtaaminen luo suotuisan kontekstin perheiden voimaantumiseksi.

3.1.4 Emootiot

Neljäs voimaantumisen osaprosessi on emootiot, joilla on merkittävä yhteys ihmisen toimintaan, tekoihin ja sitä kautta voimaantumiseen. Emootiot ovat tietoisia elämyksiä, tunnetiloja. Emootioilla on yhteys päämäärien asettamiseen ja yksilön vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. Emootiot liittyvät ihmiselämään arjessa ja sosiaalisissa suhteissa. (Räsänen 2006: 129- 131.)

Voimaantumisen osaprosessiin, emootioihin, vaikuttamalla voidaan tukea adoptioperheiden voimavaroja ja voimaantumista. Emootiot vaikuttavat adoptioperheiden ja perheen jäsenten toimintaan ja vuorovaikutukseen, valintoihin sekä päämäärien ja tavoitteiden asettamiseen. Projektisuunnitelman perhetyön keskuksen toiminnan tarkoituksena on vahvistaa myönteisten emootioiden kasvua voimaantumisen tukemiseksi. Emootioihin vaikutetaan aktivoimalla perheitä, tarjoamalla monipuolisia mahdollisuuksia sekä kuuntelemalla perheiden yksilöllisiä tarpeita. Myös varhainen tuki ehkäisee voimaantumista estävien emootioiden muodostumista, kun erityisen tuen tarpeeseen pystytään vastaamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

3.2 Voimaantuminen ja elämänhallinta

Elämänhallinnan kokemus liittyy läheisesti voimaantumiseen. Voimaantunut ihminen hallitsee elämäänsä, joten voimaantuminen johtaa parempaan elämänhallintaan. Elämänhallinta on ihmisen uskoa vaikuttamismahdollisuuksiinsa, toimimista kohti mielekkäitä olosuhteita sekä oman elämän ohjausta. Hyvän elämänhallinnan myötä ihminen asettaa itselleen päämääriä ja pyrkii niitä kohti sekä ottaa vastuuta valinnoistaan ja teoistaan. Elämänhallinta on sisäistä kontrollia ja tasapainoa. (Keltikangas-Järvinen 2008: 255- 258.)

Adoptioperheiden vahvistunut elämänhallinta ja voimaantuminen on työn tavoitteena. Voimaantumisen tukeminen ja suotuisan ympäristön kehittäminen tukee adoptioperheiden elämänhallintaa ja hyvinvointia. Vahvistuneen elämänhallinnan myötä adoptioperheet ovat voimaantuneita, kykenevät asettamaan itselleen päämääriä sekä ottavat vastuuta toiminnastaan. Adoptioperheiden arki ja elämän eri vaiheet kulkevat tasapainossa saavutetun elämänhallinnan myötä.

4 Perhetyö

Perhetyö on perheiden hyvinvointia edistävä ja tukeva työmuoto, jossa keskitytään koko perheeseen. Työ on perheen arjen tukemista ja perheen tarpeisiin vastaamista. Perhetyö on usein muutokseen tähtäävää ja tavoitteellista työtä. Sen tarkoituksena on vastata lapsen edun turvaamiseen ja perheiden tukemiseen. Perhetyön mallit ja toimintamuodot voivat olla monimuotoisia. Perhetyö on perheen elämänhallintaa ja hyvinvointia vahvistava työmuoto. (Reijonen 2005: 7-14.)

Perhe nähdään perhetyössä kokonaisuutena, jossa jokainen perheenjäsen vaikuttaa koko perheeseen ja sen jäseniin toiminnallaan, valinnoillaan ja teoillaan. Perhetyö voi vastata perheen vuorovaikutuksen tukemiseen tai vanhemmuuden vahvistamiseen. Työn lähtökohta on edistää perheiden hyvinvointia lapsen etu huomioiden. Perhetyö vastaa sekä lapsen edun turvaamiseen että perheiden tukemiseen. (Reijonen 2005: 7-14.)

Yhteistä perhetyön eri toimintamuodoille on yhteistyö koko perheen ja kaikkien perheenjäsenten kanssa elämänhallinnan tukemiseksi. Perhetyön näkökulmasta perhe on

kokonaisuus, johon jokainen perheenjäsen valinnoillaan ja toiminnallaan vaikuttaa. Perhetyön avulla kartoitetaan perheen tarpeet, voimavarat sekä perheen sisäiset rakenteet. Työlle määritetään tavoitteet yhdessä perheen kanssa. Perhetyön tavoitteena on perheen tulevaisuuden itsenäinen selviytyminen ja elämänhallinta. (Reijonen 2005: 7-14.)

Perhetyön muodot ovat moninaiset. Perhetyö ja sen toiminta on sidoksissa taustaorganisaatioonsa ja sektoriin, jossa sitä tarjotaan. Kaikkein vahvimmin perhetyö liitetään sosiaalityön ja järjestöjen toimintaan. Perhetyön toimintaa ja sisältöä määrittävät myös työn kohde, muoto ja tehtävä. Perhetyötä on sekä ennalta ehkäisevää että korjaavaa työtä. (Reijonen 2005: 21 -31.)

Projektisuunnitelman perhetyön keskuksen tavoitteena on perheen voimavarojen löytäminen ja hyödyntäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi perhetyötä kehitetään adoptiotoiminnassa tarjoamalla keskuksessa adoptioperheille perhetyön palveluita erityisen tuen tarpeet huomioimalla eri elämänvaiheissa. Perhetyötä tehdään projektisuunnitelman mukaan sekä ennaltaehkäisevänä että korjaavan tukitoimintana. Keskeistä työssä on tavoitteellisuus ja perheen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen sekä varhainen tuki.

Varhainen tuki liittyy perhetyön ennaltaehkäisevään näkökulmaan. Varhainen tuki on yhteydessä erityiseen tukeen ja sen arvioimiseen sekä ympäristön vastuunottoon. Varhainen tuki tarkoittaa tuen tarjoamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja erityisen tuen ja tukitoimien mahdollistamista. Se edellyttää yksilöllisten tarpeiden huomiointia ja riskitekijöiden ennaltaehkäisyä. Varhainen tuki edellyttää ympäristön ja toimintamallien arvioimista, suunnittelua ja kehittämistä. Varhainen tuki rakentuu hyvälle perusosaamiselle ja normaalin kehityksen tuntemiselle. (Heinämäki 2005: 8-10.)

Projektisuunnitelman toteutuksessa olen suunnitellut toimintaa myös varhaisen tuen näkökulmasta. Adoptioperheiden perhetyössä on olennaisen tärkeää tarjota varhaista tukea ja huomioida erityisen tuen tarve eri elämäntilanteissa. Projektisuunnitelma kehittää adoptioperheille palveluverkostoa, jossa painottuu varhainen tuki ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen.

5 Adoptio

Adoptio on lapseksiottamista ja uuden perhesuhteen muodostamista, jossa lähtökohtana on lapsen etu. Adoptio on purkamaton ja lapsi saa adoptioperheessä saman aseman kuin biologinen lapsi. (Karhumäki 2005: 11; Interpedia 2011.) Adoptio on kodin ja vanhempien etsimistä lapselle, jolla ei niitä syystä tai toisesta ole. Adoptiossa lapsi otetaan pysyvästi omaksi tilanteessa, jossa biologiset vanhemmat eivät pysty huolehtimaan tai eivät halua enää huolehtia lapsesta. Adoption myötä lapsen juridiset siteet biologiseen sukuun katkeavat ja vanhemman oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät adoptiovanhemmille. (Interpedia 2011.)

Adoptiossa tärkeää on huolehtia lapsen edusta ja löytää lapselle pysyvä ja turvallinen koti. Adoptiossa selvitetään adoptiohakijoiden valmiuksia ja motiiveja adoptiovanhemmiksi. Lapselle halutaan löytää vanhemmat, joilla on riittävät ja tarvittavat voimavarat sitoutua kasvattamaan ja hoitamaan lasta aikuisikään saakka, jotta lapsen etu toteutuisi adoptiossa. Adoptiolapsi tarvitsee vanhemmat, joilla on elämäntilanne, voimavarat ja riittävät mahdollisuudet turvata lapselle hyvä lapsuus ja nuoruus. (Pelastakaa Lapset ry 2011.)

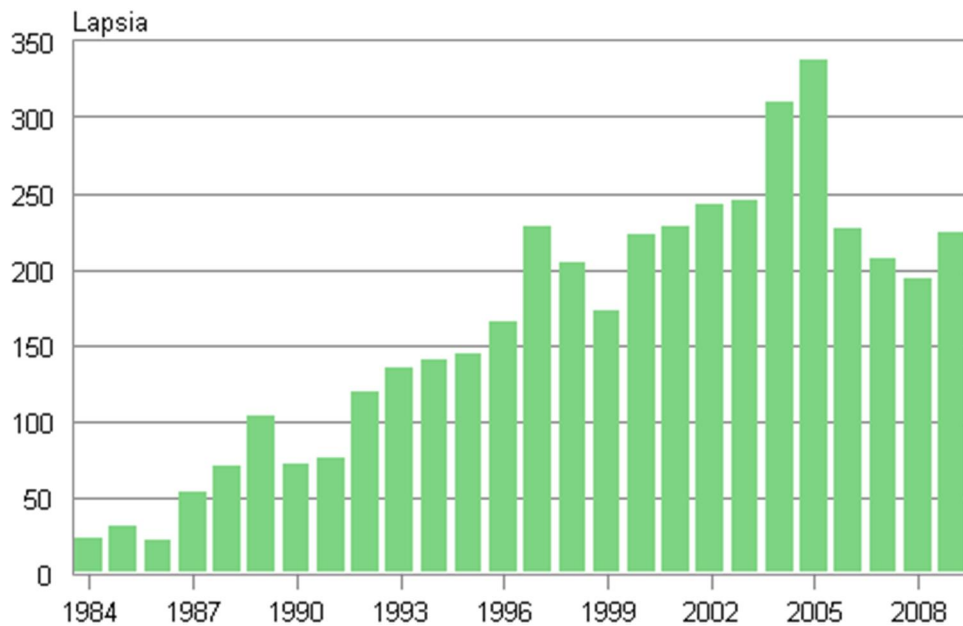
Adoptio on osa lastensuojelutoimintaa. Laissa on määritetty, että adoptiossa tavoitellaan aina lapsen edun toteutumista. Lapsen edun toteutumisen lisäksi lain tarkoitus on vahvistaa tulevan perheen ja lapsen suhdetta. Tärkeää on kehittää lapsen synnyinmaan lastensuojelua ja tukea lapsen biologista perhettä. Kansainvälinen adoptio tulee kyseeseen vasta sen jälkeen ja tilanteessa, jossa lapselle ei syystä tai toisesta löydetä sopivia vanhempia synnyinmaassa. (Pelastakaa Lapset ry 2011.)

Kansainvälisellä adoptiolla autetaan niitä lapsia, joilla ei ole mahdollisuutta päästä perheeseen ja joita uhkaa pitkäaikainen laitoshoido omassa maassaan. Adoptiota tehdään myös itsenäisinä adoptioina, joihin liittyy paljon riskejä. Itsenäisissä adoptioissa adoptiovanhemmat matkustavat tai muuttavat lyhytaikaisesti lapsen maahan, jossa he adoptoivat lapsen suoraan lastenkodista tai muulta taholta. (Interpedia 2011.) Ilman virallista adoptioprosessia ja adoptiopalvelunantajan tukea ei voida olla varmoja lapsen taustasta tai toiminnan eettisyydestä ja laillisuudesta (Karhumäki 2005: 17).

Adoptiota on sekä perheen sisäistä että vierasadoptiota. Adoptiosta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä vieraan lapsen adoptiota eli vierasadoptiota. Perheen sisäinen adoptio tarkoittaa tilannetta, jossa puoliso adoptoi toisen puolison biologisen lapsen kummankin biologisen vanhemman luvalla. Vierasadoptioita on kotimaisia, jossa adoptiolapsen ja adoptoivan synnyinmaa on sama sekä kansainvälisiä, joissa lapsi adoptoidaan ulkomailta. Kansainvälinen adoptio on vaihtoehto silloin, kun lapselle ei löydy vanhempia hänen kotimaassaan. Adoptioissa työskennellään sekä lapsen, lapsensa luovuttavien ja lasta toivovien perheiden kanssa. (Parviainen 2003: 7-9.)

Adoptio edellyttää aina lakisääteiseen adoptioneuvontaan osallistumista. Kansainväliseen adoptioon tarvitaan adoptiopalvelua ja adoptiolupa, jonka myöntää Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta eli adoptiolautakunta. Kansainvälistä adoptiopalvelua antavat Sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana Pelastakaa lapset ry, Interpedia ry ja Helsingin kaupungin sosiaalilautakunta. (Karhumäki 2005: 11 -12.) Palvelunantajien lisäksi Suomessa toimii muita adoptiotoimijoita, jotka tekevät työtä adoption parissa ja adoptioperheiden hyväksi (Interpedia 2011.).

Suomessa adoptoidaan sekä kotimaan sisällä että kansainvälisesti. Suomen sisällä tapahtuva kotimainen adoptio on vähäisempää kansainväliseen adoptioon verrattuna. Suomessa tehdään noin 200 kansainvälistä ja 50 kotimaista adoptiota vuosittain. Maailmanlaajuisesti lapsia adoptoidaan noin 40 000 vuosittain valtioiden välisesti. Suurimpia vastaanottajamaita ovat USA, Ruotsi, Norja ja Espanja. Vuoden 2009 lopussa Suomessa oli noin 3 600 ulkomailta adoptoitua, joista suurin osa on vielä lapsia. Ruotsissa heitä on noin 50 000, joista jo suurin osa aikuisia. (Adoptioperheet ry 2011.)

Taulukko 1. Ulkomailla syntyneiden adoptoinnit Suomeen 1984 -2009. (Tilastokeskus 2010.)

Tilastokeskuksen taulukosta ilmenee, että Suomeen adoptoitiin vuoden 2009 aikana 224 ulkomailla syntynyttä lasta. Vuodesta 1984 tilastoitujen ulkomailla syntyneiden adoptointien luvut ovat kasvaneet suhteellisen tasaisesti. Vuosi 2005 on ollut ulkomailla syntyneiden Suomeen adoptointien huippuvuosi, jonka jälkeen luvut ovat laskeneet noin 200 adoptoinnin vuositasolle.

5.1 Adoptioperhe ja erityisen tuen tarve

Adoptoivista suurimmalla osalla on taustalla biologista lapsettomuutta, joka on syy lähteä perustamaan perhe adoption kautta. Adoptoivissa on myös perheitä, joissa on jo biologisia lapsia tai perheitä, jotka haluavat adoptoida huolimatta mahdollisuudesta saada myös biologisia lapsia. (Parviainen 2003: 7-9, 44-45.)

Adoptiolasta haluaville on asetettu tiettyjä ehtoja Suomessa. Adoptiovanhempien tulee olla 25 vuotta täyttäneitä sekä adoptoivan ja adoptoitavan välinen ikä ei saisi ylittää 45 vuotta. Ikärajalta pyritään turvaamaan lapselle huolenpito aikuisikään saakka. Avioliitossa elävät ja yksinhakijat voivat olla adoptionhakijoina Suomessa. Avoliitossa elävät parit eivät voi adoptoida. Suomen adoptiolautakunnalla että ulkomaisilla viranomaisilla on näiden säännösten lisäksi omat periaatteensa, jotka voivat koskea vanhempien ikää, avioliiton kestoa sekä taloudellista tilannetta. Lähtökohtana on, että perheen elämä on

tasapainoista ja perheellä on riittävät voimavarat lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. (Karhumäki 2005: 19 -20; Interpedia 2011.)

Adoptioperheessä vanhemmuus on erityistä vanhemmuutta, johon liittyy lapsen erityisen tuen tarve. Adoptoidulla lapsella on yleensä erityistarpeita johtuen hänen taustastaan ja menneisyydestään, johon voi liittyä hylkäämistä ja hoivan laiminlyöntiä. Kielelliset ja terveydelliset ongelmat ovat yleisiä. Psykkisestä ja fyysisestä terveydestä ei välttämättä ole varmaa tietoa lasta adoptoidessa. Lapsi joutuu oppimaan uuden kielen, kulttuurin ja tavat. Lapsi joutuu sopeutumaan ja tottumaan suureen määrään erilaisia muutoksia ja kiintymään taas uusiin ihmisiin. Lapsen täytyy oppia myös uusi perhekäsitys. Ympäristö voi muuttua täysin erilaiseksi. Suomalaisessa yhteiskunnassa adoptiolapset kokevat usein myös ulkonäkönsä kohdistuvaa syrjintää, kiusaamista ja rasismia, johon tulee varautua. (Karhumäki 2005: 27 -32.) Tänä päivänä yhä useampi adoptioon tulevista lapsista tarvitsee erityistä tukea tai hän on vaikeasti sijoitettava ikänsä tai terveydentilansa vuoksi. (Adoptioperheet ry 2011.)

Adoptiolapsen ikävä, viha ja kielteiset tunteet voivat oireilla monin eri tavoin vuosienkin ajan. Sopeutuminen uuteen elämään ja ympäristöön voi viedä aikaa ja voimavaroja. Osalla adoptiolapsista on psyykkisiä ongelmia. Varhaiset kielteiset kokemukset ihmissuhteissa voivat myös vaikuttaa myöhempisiin ihmissuhteisiin. Kiintymyssuhteen muodostuminen adoptioperheessä voi viedä aikaa ja vuorovaikutukseen saatetaan tarvita tukea. Vanhemmuuden siteen muodostuminen on yksilöllistä. Myös lapsen voi olla vaikea kiintyä vanhempiinsa varhaisten kokemusten vuoksi. Eri elämänvaiheissa, kuten koulun tai päiväkodin aloittamisessa tai murrosiässä voi ilmetä erilaista tuen tarvetta. Adoptiolasten erityistarpeisiin on hyvä hakea asiantuntija-apua ja kasvatustukea. (Karhumäki 2005: 27- 35.)

Myös vanhemmat saattavat joutua jaksamisensa ääri rajoille uudessa elämäntilanteessa ja adoptiolapsen erityistarpeiden kanssa. Adoption jälkeinen stressi ja masennus ovat mahdollisia samalla tavalla, kuin synnytyksenkin jälkeen. Odotukset ja todellisuus eivät aina kohtaa, joka voi aiheuttaa vaikeuksia. Pitkä lapsettomuusvaihe voi kasvattaa odotuksia lapsen saamisesta. Vanhempi voi myös pettyä itseensä vanhempana suurien odotusten alla. Yksinäisyys ja erilaisuuden tunteet saattavat vaivata adoptiovanhemmaa. Vertaistuki on koettu adoptiossa tärkeäksi tukiverkoksi vanhemmille. Lisäksi kiin-

tymyssuhde ja muut kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat saattavat askarruttaa ja vai-vata adoptiovanhempia. (Karhumäki 2005: 33- 36.)

5.2 Adoptiotyö Suomessa

Suomen adoptiotyöhön liittyy adoptiotyön historia, adoptiolainsäädäntö ja sopimukset sekä yhteistyötä tekevä adoptiotoimijaverkosto. Adoption historian avaaminen kertoo, millä tavalla adoptio ja siihen liittyvä laki on kehittynyt vuosisatojen myötä sekä millai-nen historia tämän päivän adoptiotyöhön liittyy. Tämän päivän adoptiotyötä säätelee adoptiolainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset. Adoptiotoimijat tekevät tiivistä yh-teistyötä kehittäääkseen adoptiotoimintaa ja lapsen etua adoptiossa.

5.2.1 Adoption historiaa

Ensimmäiset adoptioon liittyvät lakiasetukset korostivat periaatteena omistusoikeuden turvaamista ja sitä käytettiin henkilökohtaisen omaisuuden tai aseman periytymisen turvaamiseksi. Keskiajalla epävirallista adoptiota tapahtui testamenttien kautta ja vie-raiden lasten kasvattamisena virallisten säännösten puuttuessa. (Parviainen 2003: 16- 28.)

Ensimmäinen adoptiolaki, johon liittyi lastensuojelullinen näkökulma ja viranomaisten valvova rooli, tuli voimaan vuonna 1851 Massachusettsissa Yhdysvalloissa, josta esi-merkki siirtyi moniin muihin maihin. Vähitellen yhteiskunnallisten muutosten myötä vähäosaisista, kuten orpolapsista, huolehtiminen siirtyi valtiolle. Myös lainsäädäntö li-sääntyi. Orpolapset sijoitettiin pääasiassa laitoksiin ja kasvattiperheisiin, mutta adoptio ei ollut yleistä. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen orpo- ja siirtolaislapsimäärien kas-vaessa adoptoinnista tuli virallista monissa maissa. Suomessa lasten adoptointia koske-vat säädökset tulivat osaksi lainsäädäntöä vuonna 1925. (Parviainen 2003: 16- 28.)

Toisen maailmansodan jälkeen, kodittomien lapsien määrän kasvun sekä poliittisten ja yhteiskunnallisten muutosten myötä, useiden maiden adoptiotoiminta ja -lainsäädäntö kehittyi. Adoptiolapsi alettiin nähdä samassa asemassa, kuin biologinen lapsi. Heikosta adoptiosta siirryttiin purkamattomaan adoptioon useissa maissa. Toisen maailmanso-dan jälkeen alkoi myös kansainvälinen adoptiotoiminta. Lapsettomuudesta kärsivät perheet halusivat adoptoida lapsia ulkomailta, sillä länsimaissa kotimaan sisäiseen adoptioon ei riittänyt tarpeeksi lapsia. Adoptiotoiminta ei ollut järjestäytynyttä eikä val-

vottua, vaan lapsia hankittiin maksua vastaan tai haettiin itse. (Parviainen 2003: 16-28.)

Adoptiotoiminnan kansainvälistymisen ongelmien myötä adoptiosta on laadittu erilaisia sopimuksia ja mietintöjä tilanteen helpottamiseksi. Lasten oikeuksia koskevaan yleissopimukseen kirjattiin kansainvälistä adoptiota koskevia säädöksiä vuonna 1989. Haagin sopimus vuonna 1993, yleissopimus lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä adoptioissa, sisälsi jo yksityiskohtaisempaa tietoa periaatteista, käytännöistä ja viranomaistoiminnasta. Adoption lähtökohdaksi kirjattiin lapsen etu ja perusoikeuksien kunnioitus. (Parviainen 2003: 16- 28.)

Suomessa ensimmäiset adoptiota koskevat säädökset olivat vuonna 1925 Laki ottolap-
sesta ja Asetus lapseksiottamisesta ja ottolapsisuhteen purkamisesta tehtävästä ilmoituksesta. Kasvattilapsia alettiin adoptoida lain voimaantulon jälkeen. Kotimaan adopti-
on lisäksi Suomesta adoptoitiin lapsia ulkomaille 1950-luvulta lähtien. Suomeen alettiin
adoptoida ulkomailta lapsia 1970-luvulta lähtien, kun adoptoitavien suomalaislasten
määrät alkoivat nopeasti laskea yksinhuoltajien aseman kohentumisen ja uuden päivä-
hoitolain sekä aborttilainsäädännön myötä. Siitä kansainvälinen adoptio alkoi hiljalleen
käynnistyä Suomessakin muiden Pohjoismaiden kokemusten siivittämänä. Nykyään
kansainvälinen adoptio on tullut yhä yleisemmäksi ja näkyvämmäksi yhteiskunnas-
samme. (Parviainen 2003: 16- 28.)

5.2.2 Adoptiolainsäädäntö ja sopimukset

Suomessa kansainvälistä adoptiota säätelee Laki lapseksiottamisesta, YK:n lapsen oi-
keuksien yleissopimus sekä Haagin sopimus eli Yleissopimus lasten suojelusta sekä
yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa. Myös lapsen syntymämaan lain-
säädäntö tulee ottaa huomioon kansainvälisissä adoptioissa, sillä adoptioviranomaiset
noudattavat oman maansa adoptiolainsäädäntöä. Laki lapseksiottamisesta määrittää,
että jokaisen ulkomailta adoptoivan tulee saada adoptiopalvelua sosiaali- ja terveystmi-
nisteriön valtuuttamalta adoptiopalvelunantajalta, adoptioneuvontaa joko kotikunnan
sosiaaliviranomaisilta tai Pelastakaa Lapset ry:ltä sekä lupa kansainväliseen adoptioon
adoptiolautakunnalta. (Interpedia 2011.)

Lain mukaan adoptioneuvonnan ja kansainvälisen adoptiopalvelun yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat Suomessa Sosiaali- ja terveysministeriölle. Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta eli adoptiolautakunta toimii Sosiaali- ja terveysministeriön alaisena asiantuntijaviranomaisena kansainvälisissä lapseksiottamisasiossa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

Vuoden 2010 lopussa on lisäksi julkistettu mietintö Adoptiolainsäädännön uudistamiseksi. Adoptiolainsäädännön uudistamisen tavoitteena on edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa. Mietinnössä ehdotetaan kotimaisen adoption kehittämistä lupamenettelyn alaiseksi sekä adoptioneuvonnan säännösten muuttamista. Mietinnössä ehdotetaan myös viranomaisten organisoinnin kehittämistä sekä itsenäisiin adoptioihin liittyvien riskien tuloksellisempaa ja toimivampaa ehkäisyä. Perheen on tarvittaessa saatava neuvontaa, apua ja tukea myös adoption vahvistamisen jälkeen. Adoptiovanhemmille tulisi tarjota myös mahdollisuus erityisen tuen tarpeen selvittämiseen. Perhe tulee ohjata muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin tarvittaessa. (Adoptiolainsäädännön uudistaminen 2010.)

5.2.3 Adoptiotoimijat Suomessa

Adoptiotoimijat ovat adoptiotyön ammattilaisia, jota työskentelevät eri tehtävissä eri tahoilla. Virallisina adoptiopalvelunantajina toimijat Helsingin kaupunki, Interpedia ry ja Pelastakaa Lapset ry. Muita adoption parissa työtä tekeviä tai adoptiopalveluja tuottavia tahoja Suomessa ovat Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta eli adoptiolautakunta, Yhteiset Lapsemme ry, Capacitas Familia ja Adoptioplus. Lisäksi adoptiokuraattorin palveluja antaa Kerstin Rauma. Adoptioyhdistyksenä toimii Adoptioperheet ry. Vuonna 2009 perustettiin myös uusi yhdistys nimeltä Kansainvälisesti adoptoidut aikuiset eli KAA ry. Adoptiotyötä tukee pohjoismaisten adoptiojärjestöjen neuvosto, Nordic Adoption Council (NAC), jonka tarkoituksena on edistää toimivaa kansainvälistä adoptiota ja yhteistyötä Pohjoismaissa. (Interpedia 2011.)

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston adoptioyksikkö on yksi Suomen kolmesta Sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymistä kansainvälisen adoptiopalvelunantajista Suomessa. Helsingin kaupunki tarjoaa adoptiopalvelua sekä antaa lakisääteistä adoptioneuvontaa ja jälkipalvelua. Adoptioneuvonnassa annetaan neuvontaa adoptiolasta hakeville ja lapsensa luovuttaville vanhemmille. Adoptioneuvonta seuraa myös lapsen asettumista

perheeseen, antaa jälkipalvelua adoptoiduille, biologisille vanhemmille, adoptiovanhemmille ja sisarruksille. (Helsingin kaupunki 2011.)

Interpedia ry on kansalaisjärjestö sekä yksi Suomen valtuutetuista adoptiopalvelunantajista kansainvälisessä adoptiossa. Interpedian toiminta perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteisiin. Kansainvälinen adoptiotoiminta sekä kehitysyhteistyö ovat järjestön toiminnassa keskeisimpinä. Interpedian tavoitteina ovat lasten oikeuksien toteutuminen sekä lasten mahdollisuus tasapainoiseen kehitykseen ja turvalliseen kasvuympäristöön. Interpedia tuottaa adoptiotukipalveluita yhdessä muiden adoptio-toimijoiden kanssa. Interpedian tarjoamia tukipalveluja ovat aiemmin adoptoineiden perheiden tuki sekä maaryhmät, joissa vapaaehtoiset adoptioperheet perehdyttävät halukkaita eri kulttuureihin. Interpedia ry on Raha-automaattiyhdistyksen tukemaa toimintaa. (Interpedia ry 2011.)

Pelastakaa Lapset ry on yksi kolmesta Suomen valtuutetuista kansainvälisen adoptiopalvelunantajista sekä kansalaisjärjestö, joka edistää lasten oikeuksien toteutumista kaikkialla maailmassa. Pelastakaa Lapset ry noudattaa myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen periaatteita. Pelastakaa Lapset ry:n työn päämääränä on lasta arvostava, huomioiva ja kuuleva, lapsilta oppiva sekä lapsille toivoa ja mahdollisuuksia antava maailma. Pelastakaa Lapset ry vaikuttaa yhteiskunnan asenteisiin lapsia kohtaan, edistää lasten hyvinvointia sekä auttaa katastrofeista ja kriiseistä kärsiviä lapsia ympäri maailman. Järjestön toimintaan kuuluu muun toiminnan ohella lastensuojelutyö. Lastensuojelutyöhön kuuluu palveluita myös adoptioperheille, kuten vertaistuki- ja terapiapalveluita. Lisäksi Pelastakaa Lapset ry tarjoaa adoptioneuvontaa adoptiohakijoille ja jälkipalvelua adoptioperheille. Toimintaa rahoitetaan varainhankinnan, lahjoitusten, yritys yhteistyöllä, jäsenmaksuilla, Raha-automaattiyhdistyksen tuella sekä kuntien palvelutoiminnan tuotoilla. (Pelastakaa Lapset ry 2011.)

Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta eli adoptiolautakunta on yksi Suomen adoptiotoimijoista ja asiantuntijaviranomainen kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa. Adoptiolautakunnan tehtävänä on myöntää suomalaisille adoptiopalvelunantajille toimiluvat sekä hyväksyä näiden ulkomaiset palvelunantajat ja yhteistyötahot adoptiotoiminnassa sekä myöntää adoptiohakijoille luvat kansainväliseen adoptioon. Lisäksi adoptiolautakunta antaa lausuntoja sekä tekee adoptiokehittämistoimintaa

aloittein ja esityksin. Adoptiolautakunta ylläpitää myös tiedostoa eri valtioiden adoptiolainsäädännöstä sekä seuraa adoption kansainvälistä kehitystä. Adoptiolautakunta valvoo Haagin sopimuksen noudattamista Suomessa sekä hoitaa sopimuksen edellyttämät tehtävät. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

Yhteiset Lapsemme ry on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, jonka toiminnan tavoitteena on edistää maahanmuuttaja- ja pakolaislasten, monikulttuuristen lasten, ulkomailta Suomeen adoptoitujen lasten ja maamme etnisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten asemaa Suomessa sekä kasvattaa erilaisuutta hyväksyvä ja moniarvoinen yhteiskunta, jossa kaikkien lasten on tasa-arvoisesti hyvä elää ja kasvaa. Yhdistys järjestää erilaista koulutus- seminaari- ja tutkimustoimintaa monikulttuurisiin ja maahanmuuttajalapsiin liittyen. Yhteiset Lapsemme ry on mukana myös kansainvälisessä adoptiotoiminnassa antamalla tietoa, tukea ja valmennusta adoptiosta kiinnostuneille, ulkomailta adoptiolasta odottaville, adoptiovanhemmille sekä ammattilaisille. Adoptiopalveluina ovat adoptiovalmennuskurssit, adoptiokuraattorin toiminta, vertaisryhmät ja kerhot sekä kurssit, luentotilaisuudet, tapahtumat ja kerhot. Järjestö pitää yllä kehitysyhteistyö- ja kummitoimintaa. Järjestön alla toimii myös kaksi monikulttuurisille lapsille tarkoitettua lastenkotia sekä monikulttuurinen perhekeskus, jossa tehdään monikulttuurista perhetyötä ja annetaan apua venäjänkielisille lapsiperheille. Yhteiset Lapsemme ry on mukana tai toteuttamassa projektityötä ja erilaisia hankkeita monikulttuuristen- ja maahanmuuttajalasten aseman parantamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. (Yhteiset Lapsemme ry 2011.)

Suomen ainoana adoptiokuraattorina toimii tänä päivänä Kerstin Rauma. Adoptiokuraattoritoiminta toimii nykyään Yhteiset Lapsemme ry:n alla. Adoptiokuraattorin toiminta käynnistettiin vuonna 1998 adoptiopalveluantajien toimesta. Kuraattorin palvelu on pääasiassa puhelintukea. Tukipuhelimeen soittaminen on luottamuksellista ja halutessa myös nimetöntä. Adoptiokuraattori antaa ohjausta, neuvontaa ja tukea adoptioon liittyvissä asioissa. Adoptiokuraattorin palveluina ovat lisäksi erilaiset koulutus- ja luennointitilaisuudet. Nykyään adoptiokuraattori pitää myös valmennuskursseja adoptiohakijoille. Adoptiokuraattori on myös adoptiotoimijoiden verkostossa mukana ja ottaa osaa adoptioverkoston kokouksiin. Lisäksi adoptiokuraattori tekee yhteistyötä muiden pohjoismaisten adoptiotoimijoiden kesken. Adoptiokuraattori ohjaa tarvittaessa myös muiden palvelujen piiriin. Adoptiokuraattoritoiminnasta vastaa ohjausryhmä, johon kuulu-

vat kaikkien adoptiopalveluantajien edustajat, Yhteiset Lapsemme ry:n edustaja, Adoptioperheet ry:n edustaja sekä adoptiokuraattori. Adoptiokuraattoritoiminnan päärahoittajana toimii Raha-automaattiyhdistys. (Yhteiset Lapsemme ry 2011.)

Capacitas Familia on Sanna Mäkipään vuonna 2006 perustama yritys, jonka toiminta vastaa myös adoptioperheiden tarpeisiin. Capacitas Familian palveluina ovat kehittämis- ja tutkimus- ja suunnittelutoiminta, koulutukset, konsultaatiopalvelut, ryhmätöiminta ja kurssit sekä artikkelien ja tekstien tuottaminen. Capacitas Familian toiminnan periaatteina ovat kokemus, laatu ja luotettavuus, muutosvaikuttamistyö, kohtaamisen kulttuuri sekä ekologisuus. (Capacitas Familia 2011.)

Adoptioplus on vuonna 2010 Seija Poikosen perustama yritys, joka tuottaa adoptioalan koulutusta, konsultaatiota ja tukipalveluja, työnohjausta sekä materiaaleja. Toiminnassa painotetaan palvelujen saatavuutta koko Suomen alueelle, asiantuntijuutta, palvelujen luotettavuutta sekä yksilön kohtaamista. Palvelut on tarkoitettu adoptiolasta harkitseville, adoptiohakijoille, adoptiovanhemmille, adoptoiduille, muille adoptoitujen läheisille, adoptiosta kiinnostuneille ja julkisille toimijoille. Adoptioplussan palveluina ovat Rinnallakulkija -tukipalvelu, koulutukset, vanhempain- ja työnohjaus, välityspalvelut, puhelin- ja sähköpostituki, materiaaliopalvelut. (Adoptioplus 2010.)

Adoptioperheet ry on valtakunnallinen, adoptiopalvelunantajista riippumaton yhdistys kotimaasta ja ulkomailta adoptoineille, adoptiota harkitseville, adoptioprosessissa mukana oleville ja adoptoiduille. Adoptioperheet ry:n tarkoituksena on tukea toiminnallaan perheitä eri tavoin. Yhdistys vaikuttaa yhteiskunnallisesti ottamalla kantaa julkiseen adoptiokeskusteluun sekä pyrkii parantamaan adoptioperheiden yhteiskunnallista asemaa. Adoptioperheet ry:n toimintaa ovat erilaiset adoptioon liittyvät ryhmät, tapahtumat, edunvalvonta ja adoptioperheet -lehti. Raha-automaattiyhdistys on mukana tukemassa myös Adoptioperheet ry:tä. (Adoptioperheet ry 2011.)

KAA ry eli Kansainvälisesti adoptoidut aikuiset on vuonna 2009 perustettu yhdistys. Se on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yhdistys, jonka tavoitteena on edistää, kehittää ja tukea toimintaa jäsenilleen, toimia yhdyssiteenä aikuisten adoptoitujen välillä sekä edistää jäsentensä asemaa yhteiskunnassa. (KAA ry 2010.)

5.3 Adoptioprosessi

Adoptioprosessi on kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä vaativa prosessi. Adoptioprosessi koostuu monista eri vaiheista ja sitä hallitsee jopa vuosien pitkä odotus ja epävarmuus. Adoptiovanhemmuus on aina erityistä vanhemmuutta lapsen taustan ja kokemusten takia, joka voi näkyä monella tavalla lapsen arjessa adoptioperheessä. Adoptioprosessi alkaa virallisesti, kun adoptiohakija ottaa yhteyttä adoptiopalvelunantajaan ja adoptio-neuvonta alkaa. (Karhumäki 2005: 11 -12.)

5.3.1 Adoptioneuvonta ja adoptiopalvelu

Lakisääteinen adoptioneuvonta on adoption edellytys Suomessa ja sinne hakeutuminen on ensimmäinen askel adoptioprosessissa. Adoptioneuvonnan tarkoitus on lapsen edun turvaaminen. Siellä selvitetään myös hakijoiden valmiudet adoptiovanhemmuuteen sekä hakijoiden edellytykset ja mahdollisuudet hoitaa ja kasvattaa adoptiolasta. Adoptioneuvonta myös vahvistaa ja auttaa vanhempia kohtaamaan uuden elämäntilanteen. Hakijat arvioivat adoptioneuvonnassa myös halukkuuttaan ja mahdollisuuksiaan adoptiovanhemmuuteen. Adoptioneuvonta on adoptiohakijoille aina maksutonta. (Helsingin kaupunki 2011.)

Kansainväliseen adoptioon liittyy paljon kysymyksiä, joita hakijoiden on pohdittava mahdollisimman paljon etukäteen, jotta adoptio onnistuisi ja lapsi saisi vakaan ja hyvän kodin. Adoptioneuvonnassa käydään läpi hakijoiden motiivit adoptioon, taloudellinen tilanne, terveydentila, asuinolot, rikosrekisteritausta sekä annetaan opastusta ja neuvoja adoptiovanhemmuuteen. Lisäksi kiinnitetään huomiota hakijoiden elämäntilanteeseen, aikaisempiin elämänvaiheisiin, kasvatustaitoihin ja harrastuksiin, avioparin suhteeseen sekä muihin adoptiovanhemmuuteen liittyviin asioihin. Adoptioneuvonnassa arvioidaan adoption hakijan vanhemmuuteen liittyviä edellytyksiä ja odotuksia. (Interpedia 2011.)

Adoptioneuvontaan kuuluu myös aina kotiselvitys, jonka adoptioneuvonnan sosiaalityöntekijä tekee. Kotiselvitys on tärkein adoptioperheestä kertova asiakirja haettaessa adoptiolupaa ja lähetettäessä adoptiohakemusta ulkomaiselle palveluntarjoajalle. Kotiselvitys sisältää perustellun kuvauksen lasta toivovasta perheestä ja hakijoiden olosuhteista sekä kyvyistä ja mahdollisuuksista huolehtia kansainvälisesti adoptoidusta

lapsesta. Kotiselvityksessä kuvataan myös hakijoiden tausta ja nykytilanne sekä adoptiomotiivit. (Helsingin kaupunki 2011.)

Ennen adoptioeuvonnan päättymistä adoptiohakijat tekevät lopullisen palvelunantajan valinnan. Kansainvälistä adoptiota varten adoptiohakijat tarvitsevat adoptioluvan. Lupahakemus lähetetään adoptiolautakuntaan palvelunantajan kautta. Hakemuksen perusteella adoptiolautakunta joko myöntää luvan adoptointiin, pyytää lisäselvityksiä tai voi joskus myös evätä luvan. (Interpedia 2011.)

Kun hakemusasiakirjat on lähetetty adoptiokontaktille alkaa usein pitkä odotus. Odotusaikana adoptiohakijoiden kannattaa valmistautua mahdolliseen tulevaan adoptiovanhemmuuteen osallistumalla adoptiovalmennuksiin ja -kurseihin, erilaisiin adoptioon liittyviin tapahtumiin ja tilaisuuksiin sekä hankkia tietoa adoptiosta ja siihen liittyvistä haasteista. On myös lapsen eduksi tutustua lapsen kulttuuriin ja kieleen. Apua valmistautumiseen voi saada myös muilta adoptioperheiltä. Olennaista tulevan adoptioon kannalta on myös pohtia tulevaa adoptiovanhemmuutta, sen vaatimia muutoksia ja käytännön järjestelyjä. Adoptioprosessissa odotusajan jälkeen adoptiohakijat saavat tiedon lapsen nimeämisestä. (Interpedia 2011.)

Ulkomaiset adoptiokontaktit edellyttävät, että tulevat adoptiovanhemmat hakevat lapsensa itse ja tapaavat adoptiokontaktin edustajan matkallaan. Matka lapsen syntymämaahan antaa adoptiovanhemmille paljon arvokasta, omakohtaista tietoa lapsen lähtökohdista, olosuhteista ja kulttuurista. Sekä lapselle että vanhemmille on myönteistä, että he saavat tavata lapsen syntymämaassa ja matkustaa yhdessä Suomeen. Adoptio vahvistetaan joko lapsen syntymämaassa tai viimeistään Suomessa. (Interpedia 2011.)

5.3.2 Seurantajakso

Lapsen saavuttua adoptioperheeseen adoptioeuvonta jatkuu sosiaalityöntekijän seurantakäynneillä ja seurantajaksolla, jonka kesto on yleensä puolesta vuodesta useampaan vuoteen. Seurantajaksolla sosiaalityöntekijä tapaa perhettä ja laatii raportteja uuden adoptioperheen elämästä. Seurantakäynneillä seurataan lapsen tilannetta, sopeutumista perheeseen ja lapsen kehityksen tasoa. Sosiaalityöntekijältä voi saada tarvittaessa tukea eteen tulevista kysymyksistä. (Interpedia 2011.)

Seurannan tarkoituksena on perheen tukemisen lisäksi kertoa lapsen ja koko perheen kuulumisia synnyinmaahan. Lapsen synnyinmaan viranomaiset edellyttävät seuranta-käyntejä adoptioperheeseen ja seuranta toteutetaan lapsen synnyinmaan vaatimusten mukaisesti. Seurantakäyntien pohjalta sosiaalityöntekijä laatii raportit säännöllisesti. (Interpedia 2011.)

5.4 Jälkipalvelut

Jälkipalvelu on lakisääteistä ja osa adoptioprosessia. Jälkipalveluissa sosiaalityöntekijä tukee ja ohjaa adoptioperhettä adoption vahvistamisen jälkeen ja lapsen saavuttua perheeseen. Jälkipalvelu on tukea adoptioon liittyvien asiakirjojen, taustatietojen ja tapahtumien selvittämisessä lapselle, adoptiovanhemmille sekä sisaruksille. (Pelastakaa Lapset 2011.)

Jälkipalvelua voivat saada kaikki adoption osapuolet: adoptiolapsi, lapsen adoptioon luovuttaneet biologiset vanhemmat ja adoptiovanhemmat. Adoptoitu voi kiinnostua taustastaan ja menneisyydestään, jolloin jälkipalvelu auttaa adoptoitua selvittämään adoption johtaneita syitä, käy yhdessä läpi adoptoidun kanssa adoptioasiakirjoja sekä antaa mahdollisuuden keskustella adoptiosta. Matka synnyinmaahan saattaa olla adoptoidulle tärkeää identiteetin kehittymisessä ja taustan selvittämisessä. Myös perhe voi osallistua matkaan. Adoptiotaustan selvittämisen tarve on myös yksilöllistä ja jokainen päättää itse omasta jälkipalvelun tarpeestaan. (Pelastakaa lapset ry 2011.)

5.5 Tukipalvelut

Adoptio merkitsee sekä adoptiovanhemmille että adoptiolapselle suurta elämänmuutosta, joka vaatii huolellista ennakkovalmistautumista ja voimavaroja läpi adoptiovanhemmuuden. Adoption tukipalvelut auttavat ja tukevat adoptioprosessissa olevia adoptionhakijoita ja adoptiovanhempia. Tällaisia tukipalveluita ovat adoptiovalmennuskurssit, aiemmin adoptoineiden perheiden tuki, vertaistuki ja internetin keskusteluryhmät sekä adoptiokuraattorin palvelut. Lisäksi järjestetään erilaisia tapahtumia ja kursseja. (Interpedia 2011.)

Adoptiovalmennus on tärkeä osa adoptioon valmistautumista ja kaikkien adoptiota harkitsevien kannattaa osallistua siihen. Adoptiovalmennuksen kautta voi saada myös hyödyllistä tietoa ja vertaistukea adoptioprosessin keskellä. Valmennusta suositellaan

kotiselvitys- ja neuvontavaiheen aikana, mutta siihen voi osallistua missä tahansa vaiheessa adoptioprosessia. Valmennus täydentää neuvontaa ja valmennuksen ohjaajilla on omakohtaista kokemusta adoptiosta. Valmennuksessa käsitellään erilaisia aiheita, joita voivat olla adoptiolasten taustat, omat motiivit ja mahdollisuudet, kiintymyssuhteen syntyminen, adoptiovanhemmuuden erityispiirteet, eettiset kysymykset sekä ennakkoluulot ja rasismi. (Yhteiset Lapsemme ry 2011.; Karhumäki 2005: 15 -16.)

6 Tutkimukset ja kehittämisprojektit

Adoptiosta on tehty Suomessa suhteellisen vähän tutkimusta. Eniten tutkimusta on tehty adoptiolasten psyykkisestä ja fyysisestä terveydestä, kielellisestä kehityksestä sekä sopeutumisesta. Pia Eriksson on tutkinut asiakkaiden kokemuksia kansainvälisessä adoptioprosessissa vuonna 2009 valmistuneessa raportissa (Eriksson 2009). Myös eri järjestöt tekevät kehittämis- ja tutkimustyötä projektitoiminnan kautta. Näitä projekteja ovat esimerkiksi Vahke, Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämis- ja levittämishanke ja Pelastakaa Lapset ry:n Adoptiolapsille eheämpi elämäkehittämisprojekti. Lisäksi adoptioaiheisia pro gradu- tutkielmia ja ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä on tehty muutamia eri näkökulmista.

Vähäiseen tutkimustietoon vastaa suuri suomalainen Finado -adoptiotutkimus, joka on käynnistynyt keväällä 2007 ja tulee antamaan kattavasti tietoa adoptiolapsista. Tutkimuksen tavoitteena on parantaa eri alojen ammattilaisten ja adoptiovanhempien osaamista adoptiolasten erityistarpeiden kohtaamisessa. Tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa adoptiolasten fyysistä ja psyykkistä terveydentilaa sekä sopeutumista. Tutkimus selvittää myös vanhempien kokemuksia adoptiovanhemmuudesta ja Suomen palvelujärjestelmän toimivuudesta. (Finado - Tutkimus adoptiolasten erityistarpeiden kohtaamisesta 2010)

6.1 Vahke -hanke

Eri adoptiotoimijoiden yhteistyöstä valmistui vuonna 2009 Vahke -hanke: Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämis- ja levittämishanke. Projektin kehittämisen kohteina olivat adoptiotoiminnan ohjaus, kehittäminen ja valvonta, ammattihenkilöstön adoptio-osaaminen sekä adoptiohakijoille ja -perheille suunnattu tuki. Bettina Brantberg, Pia Eriksson ja Sanna Mäkipää laativat osaksi projektin loppuraport-

tia kehittämissuosituksia samoista aiheista, jotka olivat kehittämistyön kohteina. Raportin nimi on Suositukset adoptio-osaamisen turvaamiseksi ja adoptio-perheille suunnatus- ta tuesta. (Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämis- ja levit- tämishanke (VAHKE) 2009.)

Vahke -hankkeella on haluttu vastata adoptiotyön haasteisiin ja kehittää adoptiotyötä Suomessa. Hankkeessa on kehitetty koulutusta ammattihenkilöstölle sekä adoptio-perheen perhetyön mallia sekä tutkittu adoptiohakijoiden kokemuksia adoptioprosessista. (Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämis- ja levit- tämishanke (VAHKE) 2009.)

Suositus adoptiohakijoille ja -perheille suunnatun tuen kehittämisestä sisältää ehdotuk- sen valmennuskurssien muuttamisesta osaksi lakisääteistä adoptioprosessia sekä ehdo- tuksen adoption jälkeisestä varhaisesta tuesta ja perus- ja erityispalveluista eri elämän- vaiheissa. Suosituksilla on haluttu tuoda ilmi Vahke -hankkeessa esille nousseita kes- keisiä adoptio toiminnan kehittämialueita. (Brantberg, Bettina – Eriksson, Pia – Mäki- pää Sanna 2009.)

Projektisuunnitelma keskittyy Vahke -hankkeessa mainittuihin varhaisen tuen ja erityi- sen tuen palveluiden kehittämiseen. Projektisuunnitelma vastaa osaltaan Vahke - hankkeessa esille tulleisiin kehittämisen tarpeisiin ja suositukseen kehittää adoptiotyö- tä.

6.2 Pelastakaa Lapset ry:n kehittämisprojekti

Pelastakaa Lapset ry:n Adoptiolapsille eheämpi elämä- projektin aikana vuosina 2006- 2009 kehitettiin ja kokeiltiin erilaisia tukimuotoja ja -materiaaleja adoptiolasten ja - perheiden tueksi eri elämänvaiheisiin. Projektin tarkoituksena oli tarkastella adoptiolap- sen ja -perheen tuen tarvetta eri elämänvaiheissa. Projektin myötä vahvistui käsitys adoptio-perheiden oikeuksista jälkityössä: vanhempien oikeus tukeen, adoptoidun lap- sen oikeus itseään koskevaan tietoon sekä adoptiolapsen ja -perheen oikeus konsultaa- tioon ja terapiaan. Projektissa kokeiltiin ja tuotettiin erilaisia työmuotoja ja aineistoja. Tukipalvelut on kohdennettu adoptiolapsille ja -nuorille, nuorille adoptioaikuisille sekä kouluikäisten ja murrosikäisten adoptiolasten vanhemmille sekä adoptiohakijoille. Pro- jektissa toteutettuja työmuotoja ovat erilaiset keskustelu- ja vertaisryhmät sekä erilai-

set työpajat, vuorovaikutuksen tuki-malli, Matkalla perheeksi opas, Muistoja ajalta Lastenkodissa -kirja, taustatietolomakkeen käyttö sekä jälkipalvelu ja juurimatkatyö. Projektissa jatkettiin jälkipalvelun työkäytäntöjen kehittämistä. (Pasanen - Pärssinen-Hentula 2009.)

Projektin tueksi Lotta Kokko Laurea -ammattikorkeakoulusta on tehnyt vuonna 2009 opinnäytetyön Adoption tukipalvelut: Asiakkaiden kokemuksia ja adoptiotoimijoiden kehittämis ehdotuksia Adoptiolapsille eheämpi elämä -projektissa kehitetyistä adoptiotukipalveluista. Kokon opinnäytetyössä tutkittiin adoptioperheiden ja -nuorten kokemuksia adoptiotukipalveluista, joita kehitettiin ja kokeiltiin kehittämisprojektissa Adoptiolapsille eheämpi elämä. Tutkimuksessa selvitettiin myös adoptiotoimijoiden mielipidettä projektissa kokeilluista adoptiotukipalveluista. (Kokko 2009.)

Asiakkaiden kokemuksista nousi esille adoptioperheiden tuen tarve kaikissa elämäntilanteissa. Vertaistuki koettiin adoptioperheiden mielestä olennaisen tärkeäksi ja erilaisille vertaistukimalleille ja niiden kehittämiselle edelleen olisi tarvetta. Tulosten mukaan vertaistuki koettiin tärkeäksi erityisesti lapsen odotusvaiheessa, lapsen tultua perheeseen ja lapsen tullessa koulu- sekä murrosikään. Lisäksi esille nousi myös tarve paremmalle palvelutiedottamiselle sekä adoptiotietoisuuden kehittämiselle. (Kokko 2009.)

Lotta Kokon opinnäytetyön mukaan adoptiotoimijoiden mielestä keskeisin tavoite ja lähtökohta on adoptiopalveluiden kehittäminen eri elämänvaiheisiin. Vuorovaikutuksen tuki-malli tulisi saada kaikkien adoptioperheiden kanssa toimivien ammattilaisten käyttöön maanlaajuisesti. He kokivat tukimuodon korkean hinnan myös ongelmaksi. Keskusteluryhmiä haluttiin kehittää kevyemmiksi ja lyhyempi kestoisiksi. Pienten lasten perheiden tukemisessa koettiin keskeiseksi perhetyön kehittäminen ja ehdotettiin kummiperhetoiminnan ja tukihenkilötoiminnan kehittämistä. Nuorten adoptoitujen tuessa juurimatkatyömalli ja neuvonta koettiin toimiviksi työmuodoiksi. Muistoja ajalta lastenkodissa -kirjasta tiedottaminen luovuttaviin maihin nähtiin tärkeänä. Adoptiotoimijat halusivat myös kehittää jälkipalvelua koskemaan koko adoptioperhettä. (Kokko 2009.)

Myös projektisuunnitelmassa tavoitteena on kehittää palveluita adoptioperheiden eri elämänvaiheisiin ja vastata erityisen tuen tarpeisiin. Erilaisia terapioida käytetään myös

osana perhetyön keskuksen toimintaa. Palvelutiedottamisen ja adoptiotietoisuuden kehittämisen haasteisiin vastaa projektisuunnitelmassa adoptiokuraattoritoiminnan kehittäminen. Vertaistukitoiminnan kehittäminen projektisuunnitelmassa vastaa lisäksi Adoptiolapsille eheämpi elämä- projektissa esille tulleisiin kehittämiskohteisiin. Perhetyötä kehitetään myös osana projektia.

6.3 Pro gradu -tutkielma adoptionjälkeisen tuen ja palveluiden tarpeesta

Maija-Leena Lehto Lapin yliopistosta on tehnyt pro gradu- tutkielman vuonna 2008 nimeltään Kansainvälisen adoptiovanhempien käsityksiä haasteista ja adoptionjälkeisen tuen ja palveluiden tarpeesta. Tutkimuksessa adoptiovanhemmat nimesivät adoptioperheille suunnattujen palvelujen kehittämiskohteiksi adoption erityisosaamisen kehittämisen koulutuksen ja tiedottamisen kautta, tasavertaisuuden edistämisen yhdenmukaisilla sosiaalietuksilla ja yksilölliset tarpeet huomioimalla sekä seurannan ja palveluiden saatavuuden kehittämisen ohjatun toiminnan ja tapahtumien sekä yhteyshenkilön avulla. Adoptiovanhemmat näkivät tarpeelliseksi kehittää palveluita, vertaisryhmätoimintaa ammattilaisen tuella, adoptiokuraattorin toimintaa, adoptiotapaamisia ja leirejä sekä seurantakäyntejä. (Lehto 2008: 81-93.)

Projektisuunnitelmassa adoptionjälkeistä tukea ja palveluita on kehitetty vastaamaan paremmin perheiden tarpeita. Pro gradu -tutkielmassa esille tulleita kehittämiskohteita, vertaisryhmätoimintaa ammattilaisen tuella sekä adoptiokuraattoritoimintaa, huomioidaan projektisuunnitelmassa.

7 Adoptiotoimijoiden haastattelut

Projektisuunnitelman tueksi ja ajankohtaisen tarpeen selvittämiseksi haastattelin muutamia adoptiotoimijoita, jotka antoivat lisää tietoa työni suunnitteluun. Yhteyttä heihin otin sähköpostitse ja pyysin mahdollisuutta haastatella heitä opinnäytetyöhöni liittyen. Haastattelin adoptiokuraattori Kerstin Raumaa sekä Interpedian adoptiopalvelun adoptiovastaavaa. Adoptiovastaavan nimeä ei mainita haastattelun yhteydessä toivomuksen mukaisesti. Kerstin Rauman haastattelu toteutui 15.3.2011 Yhteiset Lapsemme ry:n toimistolla. Adoptiovastaavaa haastattelin 29.3.2011 Interpedian toimistolla.

Haastattelun rungon suunnittelin tarpeiden ja opinnäytetyön aiheen pohjalta. Haastattelussa keskityin adoptioperheiden ajankohtaisen tuen tarpeen selvittämiseen, nykyiseen palvelutarjontaan sekä tulevaisuuden haasteiden ja kehittämistarpeiden kartoittamiseen. Haastattelun runko löytyy opinnäytetyön liitteestä. (Liite 2.)

7.1 Adoptiokuraattori Kerstin Rauman haastattelu

Adoptiokuraattori Kerstin Rauma toimii nykyään osana Yhteiset Lapsemme ry:n toimintaa. Hän on toiminut 13 vuotta adoptiokuraattorina ja on ammatiltaan psykiatrian erikoissairaanhoidon ja on lisäksi myös adoptiovanhempi ja -isovanhempi. (Rauma 2011.)

Adoptiokuraattorilta apua saavat kansainvälistä adoptiota harkitsevat ja adoptioprosessissa mukana olevat hakijat, ulkomailta adoptoidun lapsen vanhemmat, adoptoidut lapset, nuoret ja aikuiset sekä heidän sisaruksensa ja isovanhempansa tai puolisonsa. Tukea ja neuvoja adoptiokuraattorilta saavat myös eri ammattiryhmät, jotka ovat työssään tekemisissä adoptiolasten ja -perheiden kanssa. (Rauma 2011.)

Adoptiokuraattoriin otetaan yhteyttä monissa asioissa, kuten adoptioprosessin eteneeseen liittyvissä asioissa, kiintymyssuhteesta, päiväkodin ja koulun aloittamisesta ja murrosiästä, lapsen psyykkisestä ja fyysisestä terveydestä, omasta jaksamisesta ja vanhemmuuden tuesta sekä rasismista. Adoptoidut nuoret ja aikuiset saattavat tarvita apua ja tukea taustansa ja juuriensa etsimisessä. Viime vuosina yhteyttä on otettu paljon myös parisuhdeasioissa ja lasten huostaanottoon liittyen. (Rauma 2011.)

Haastattelussa adoptiokuraattori Rauma kertoi adoptioperheiden ajankohtaisista palvelutarpeista ja erityisestä tuesta. Rauman mukaan adoption jälkeiseen alkuaikaan kotonan tarvittaisiin monipuolisempaa tukea. Terveystieteiden ja neuvoloiden henkilökunnan tietämys adoptioperheiden erityisen tuen tarpeista ja erityispiirteistä olisi Rauman mukaan olennainen tuki adoptioperheille. Ammattilaisten kohdennettu koulutus auttaisi perheiden varhaisen tuen vahvistamiseen. Myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen, yhteiskunnan rakenteisiin ja koulutusjärjestelmään vaikuttaminen, edistäisi adoptioperheiden asemaa yhteiskunnassa. Tämän päivän ajankohtaisina tarpeina adoptio-toiminnassa Rauma näkee varhaisen tuen ja adoptioperheen eri elämänvaiheiden huomioimisen. Monille palveluille on tarve sekä palveluita tulisi kehittää maksuttomiksi,

kaikille yleisiksi palveluiksi. Myös lakisääteinen jälkipalvelu tulisi Rauman mukaan olla laajempaa, pitkäkestoisempaa ja monipuolisempaa. Lisäksi adoptiotoiminnan tulevaisuuden kehittämiskohteena Rauma näkee monipuolisemman yhteistyön aikuisten adoptoitujen yhdistysten kanssa sekä yliopistojen adoptiotutkimuksen kehittämisen. (Rauma 2011.)

Haastattelu tuki kirjallisuudesta, tutkimuksista ja kehittämisprojektista saatuja tietoja adoptioperheiden erityisen tuen tarpeista ja palveluiden kehittämisestä. Projektisuunnitelmassani painottuu haastattelussa esille tulleet varhainen tuki ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen sekä eri elämänvaiheet huomioivien tukipalveluiden kehittäminen.

7.2 Interpedia ry:n adoptiovastaavan haastattelu

Interpedian adoptiopalvelussa työskentelee kolme adoptiovastaavaa, sosiaalityöntekijä ja adoptiosihteri. Haastattelin yhtä Interpedian adoptiopalvelun adoptiovastaavista, jolla on pitkä työhistoria adoptioperheiden ja adoptiotyön parissa.

Adoptiovastaavan työtehtävinä Interpediassa on perhetyö adoptioprosessiin liittyen ja adoptioprosessiin liittyvät muut työtehtävät. Lisäksi adoptiovastaava pitää yhteyttä ulkomaisten kontaktien kanssa sekä tekee yhteistyötä suurlähetystöjen, maistraattien ja eri ministeriöiden kanssa. Työhön kuuluu myös yhteistyö muiden adoptiotoimijoiden kanssa sekä palvelunantajien kokoukset säännöllisesti. Adoptiovastaava toimii myös Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnan varajäsenenä, jossa on edustettuna yksi henkilö jokaiselta palvelunantajalta. Lisäksi työnkuvaan kuuluu erilaiset tiedotustilaisuudet, kuten maainfot. Koska Interpedia toimii yhtenä Suomen valtuutetuista adoptiopalvelunantajista, adoptiovastaavan työnkuvaan kuuluu myös seurantaraporteista huolehtiminen. (Adoptiovastaava 2011.)

Adoptiovastaava näkee adoptioperheiden erityisen tuen tarpeen näkyvän tänä päivänä juuri adoptioperheeksi tulemisen alkuaikoina. Varhainen tuki on tärkeää adoptiolapsen, vanhempien sekä molemminpuolisen kiintymyssuhteen muodostumisen tukemiseksi. Lisäksi adoptioperheet tarvitsevat erityistä tukea usein päivähoiton ja koulun aloitukseen. Adoptiolapsen koulunkäyntiä lykätään usein adoptiolapsen sopeutumisen, kielellisen kehityksen tai oppimisvaikeuksien takia. Vaihtoehtoina ovat myös valmentavat ja erityisluokat. Adoptiovastaavan mukaan adoptiovanhempien tukeminen ja jaksamisen

huomioon ottaminen on myös tärkeää. Eri ammattiryhmien koulutus adoptiolasten erityistarpeisiin liittyen on ajankohtaista. Tulevaisuuden haasteina adoptiovastaava näkee adoptionuorten tukemiseen, erityistarpeisiin ja ongelmiin vastaamisen sekä adoptioperheen mahdolliset kriisit. Tärkeää olisi myös tarjota maksuttomia, kaikkien saatavilla olevia palveluja. Adoptiovastaavan mukaan lakisääteinen adoptioprosessiin liittyvä seurantavaihe ja jälkipalvelu eivät ole riittävää tukemaan adoptioperheiden erityisen tuen tarpeita eri elämänvaiheissa. Sekä lakisääteistä jälkipalvelua että tukipalveluja tulisi kehittää. Adoptiovastaavan mukaan adoptioperheille tarvitaan kohdennettuja erityispalveluja kunnallisten palvelujen lisäksi. Adoptiovastaava näkee Suomen adoptiopalveluissa paljon kehitettävää, sillä adoptiolasten sekä -nuorten määrä kasvaa vuosi vuodelta sekä sen myötä myös tuen tarve. (Adoptiovastaava 2011.)

Projektisuunnitelmassa tavoitteena on kehittää haastattelussa esille tullutta varhaista tukea adoptioperheille. Lisäksi projektisuunnitelmassa vastataan adoptionuorten tukemiseen ja adoptioperheen erityisen tuen tarpeisiin kriisitilanteessa. Erityisen tuen tarpeisiin vastataan myös perhetyöllä ja terapialla, adoptiokuraattoritoiminnan kehittämällä ja monipuolisemmalla vertaistukitoiminnalla.

8 Projektisuunnitelman toteutus ja sisältö

Projektilla on selkeä tavoite ja elinkaari. Projekti rakentuu resursseista ja on loogisesti rajattu kokonaisuus. Projektin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää ryhmätyöskentelyä ja se on oppimisprosessi eri vaiheineen. Projekti on aina ainutkertainen, eikä kahta samanlaista projektia ole olemassa. Projektin elinkaareen liittyy muutoksia, jotka saattavat muuttaa projektin luonnetta, toimintaa ja tavoitteita. Projektiin liittyy lisäksi seurannaisperiaate, jonka mukaan jokainen vaihe vaikuttaa aina seuraavaan, joten projektin yksityiskohdat tarkentuvat vasta projektin edetessä. Projektin luonteeseen kuuluu, että siihen liittyy epävarmuutta ja riskejä, joihin tulee varautua. Projektin lopputuotteena voi syntyä tuote, palvelu, ratkaisu tai uusi toimintajärjestelmä tai -malli. (Ruuska 2005: 18 -20.)

Opinnäytetyöni on projektisuunnitelma, jonka tavoitteena on perustaa uusi perhetyön keskus adoptioperheille, jossa kehitetään erilaisia toimintamalleja ja palveluja adoptioperheiden eri elämänvaiheisiin ja erityisen tuen tarpeeseen. Olen määrittänyt projek-

tille selkeät tavoitteet, tarvittavat resurssit ja elinkaareen. Projektisuunnitelman tueksi analysoin projektin vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia.

Projektisuunnitelma on dokumentti, joka esittelee projektin sekä kertoo projektin luonteen, tarkoituksen ja tavoitteet. Projektisuunnitelma määrittää ja jäsentelee tulevan projektin. Projektisuunnitelma on myös projektin hallinnan, johtamisen ja ohjauksen työväline. Projektisuunnitelma toimii lisäksi projektin seurannan välineenä sekä tulosten arvioinnin perusteena projektin päätyttyä. Projektisuunnitelma sisältää projektin päälinjat. Yksityiskohdat tarkentuvat projektin edetessä. (Ruuska 2005: 157-160.) Riskien hallinta ja riskien arviointi on myös tärkeä osa projektisuunnitelmaa. Projektisuunnitelma on kuin eräänlainen projektin suunnan näyttäjä ja rajojen vetäjä, johon voidaan aina palata ja tarvittaessa tehdä muutoksia muuttuneiden tarpeiden mukaan. Jokainen projekti on erilainen ja sille laaditaan siihen sopiva projektisuunnitelma. Hyvin tehty suunnitelma on tärkeä osa projektia ja edistää projektin onnistumista. (Kettunen 2009: 91-99; Lööv 2002: 63)

Projektisuunnitelman toteutukseen ja sisällön muotoiluun sain apua tutustumalla kirjallisuuteen ja aikaisemmin tehtyihin projektisuunnitelmiin. Projektisuunnitelman rungon rakensin hyödyntämällä kirjallisuudesta löytyviä projektisuunnitelman malleja. Projektisuunnitelman sisällön ja rakenteen ratkaisut tein suhteuttamalla projektin koon suunnitelman laajuuteen. Projektisuunnitelmassa arvioin ja määrittelin keskeisimmät osat alueet projektin onnistumisen kannalta. Tavoitteenani projektisuunnitelman rungon ja sisällön suunnittelussa oli keskittyä keskeisiin tekijöihin sekä suunnitella selkeä ja tiivis kokonaisuus.

Projektisuunnitelman sisältöön ja tavoitteisiin sekä perhetyön keskuksen toiminnan ja palvelujen suunnitteluun sain apua haastattelemalla adoption ja adoptioperheiden kanssa työtä tekeviä toimijoita ja asiantuntijoita. Sain myös selville, mikä on juuri nyt ajankohtainen tarve ja mihin suuntaan projektisuunnitelmaa kannattaa työstää. Lisäksi tukea projektisuunnitelman rakentamiseen sain tutustumalla laajasti adoptiotutkimuksiin, kehittämisprojekteihin sekä aiheeseen liittyviin tutkimuksiin.

Haastattelujen, aikaisempien tutkimusten, kehittämisprojektien ja kirjallisuuden pohjalta sekä Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisön mielipiteitä ja asiantuntijuutta kuunnellen

suunnittelin projektisuunnitelman sisällön ja tavoitteet. Keräämäni tiedon pohjalta tein omat ratkaisuni projektisuunnitelman toteutuksessa hyödyntäen sosionomi -opinnoissani kehittyntä ammattiosaamista. Projektisuunnitelman ratkaisujen ja valintojen ensisijaisena lähtökohtana olivat työelämän tarpeet ja ajankohtainen tarve adoptiotyössä.

Projektisuunnitelman laatimiseksi projektille määritellään yhdessä toimeksiantajan kanssa alustavat vaatimukset, tavoitteet ja rajat (Kettunen 2009: 91 -94.). Projektisuunnitelmaa varten olen tehnyt yhteistyötä Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisön kanssa suunnitteleamalla yhdessä projektille alustavat tavoitteet ja tarkoituksen. Määrittelyvaihe toimi projektisuunnitelman laatimisen suunnannäyttäjänä. Projektisuunnitelman tekoa varten pohdimme yhdessä projektin tavoitetta, palveluita, resursseja, budjettia, aikataulua ja projektin rajaamista.

Opinnäytetyöprosessi ja projektisuunnitelman tuottaminen alkoi syksyllä 2010 projektin alustavalla määrittelyllä ja rajaamisella yhdessä Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa. Keväällä 2011 tein taustatyötä tutustumalla monipuolisesti kirjallisuuteen, aikaisempiin tutkimuksiin ja kehittämisprojekteihin sekä haastatteleamalla adoptiotoimijoita. Prosessin aikana tapasin pariin otteeseen myös Yhteiset lapsemme ry:n työyhteisöä saadakseni palautetta projektisuunnitelman kehittämisestä ja työelämän tarpeista.

Projektisuunnitelman nopean hahmottamisen tueksi ja sisällön ymmärtämiseksi olen kirjoittanut projektisuunnitelman alkuun projektista kertovan tiivistelmän, josta voidaan lukea nopeasti työn tavoitteet, toimintatavat ja aikataulu. Suunnitelmasta löytyvä sisällysluettelo auttaa projektisuunnitelman kokonaisuuden hahmottamisessa. Projektisuunnitelmastani selviää projektin lähtökohdat ja tausta. Projektisuunnitelmassa kerrotaan lähtökohdtien lisäksi projektin tavoitteet, josta selviää projektin päätavoitteet ja osatavoitteet. Tavoitteiden avaamiseksi ja tueksi olen määrittänyt menetelmät ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Projektisuunnitelmassani määritän resurssit ja työsuunnitelman, josta selviää työtehtävät ja -tavat. Projektiorganisaation määrittely projektisuunnitelmassani selventää projektin organisoitumista ja vastuunjakoja. Lisäksi olen rajannut suunnitelmaan projektin kohderyhmän ja hyödynsaajat. Projektisuunnitelmaan olen liittänyt projektin aikataulun sekä kustannusarvion. Projektin vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia olen analysoinut kappaleessa Riskien hallinta ja

SWOT -analyysi. Projektisuunnitelman lopussa on projektin toivottujen tulosten ja vaikutusten määrittelyä. Projektisuunnitelma päättyy viestinnän, raportoinnin ja dokumentoinnin sekä projektin päättämiseen liittyvien toimenpiteiden määrittelyyn.

Seuraavaksi esittelen projektisuunnitelman sisällön ratkaisuja sekä perustelut valinnoilleni. Projektisuunnitelman lähtökohdat ja taustat selviävät tämän raportin johdannosta ja ne on määritelty myös projektisuunnitelmassa.

8.1 Projektin tavoite

Projektisuunnitelmassa esitetään selkeästi, mikä on sen tavoite. Tavoitteet voidaan jakaa projektin pää- ja osatavoitteisiin. Projektisuunnitelmassa kerrotaan keinot ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi. Projektin tavoite on projektisuunnitelmassani määräävä lähtökohta ja valintoja ohjaava tekijä, josta projektia olen lähtenyt suunnittelemaan. Tavoitteiden pohjalta olen suunnitellut muut tekijät, jotka projektisuunnitelmassa tulee määritellä ja arvioida. Tarvittaessa tavoitteita muutetaan resurssien ja saatavan rahoituksen mukaan. (Kettunen 2009: 100 -103.)

Tavoitteet olen muotoillut ja rajannut tutkimustiedon, kehittämisprojektien ja haastattelujen pohjalta sekä Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisöä kuunnellen. Projektille olen määrittänyt kaksi päätavoitetta. Projektin toisena päätavoitteena on perustaa adoptioperheille perhetyön keskus, joka tukee yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita. Toisena päätavoitteena on kehittää ja toteuttaa adoptioperheiden hyvinvointia ja elämänhallintaa tukevia palveluja ja toimintamalleja perhetyön keskuksessa.

Päätavoitteita tukevia osatavoitteita olen määrittänyt projektille viisi. Osatavoitteet ovat varhaisen tuen kehittäminen, voimavarakeskeisen perhetyön kehittäminen, erityisen tuen tarpeisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen, vertaistuen mahdollisuuksien lisääminen sekä vastaaminen lapsen huostaanottouhan alla elävien adoptioperheiden tarpeisiin.

Pää- ja osatavoitteiden lisäksi olen määrittänyt keinot ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä menetelmiä ja keinoja ovat moniammatillinen yhteistyö ja adoptio-osaaminen perhetyön keskuksessa, perhetyö-malli, adoptiokuraattoritoiminnan kehittäminen.

täminen ja laajentaminen, vertaistukitoiminnan kehittäminen, kriisityö -malli sekä perhe- ja yksilöterapiat.

Perhetyön keskus adoptioperheille -projektisuunnitelma ja sen tavoitteet on rakennettu voimaantumisteorian näkökulmasta sekä haastattelujen, tutkimustiedon ja kehittämisprojektien pohjalta. Projektisuunnitelman tavoitteiden lähtökohtana on ollut tavoite vaikuttaa adoptioperheiden toimintaympäristön olosuhteisiin, ja sitä kautta voimaantumiseen ja elämänhallintaan. Perhetyön keskuksen tavoite on edistää adoptioperheiden voimaantumista sekä luoda sellainen toimintaympäristö, joka tukee toiminnallaan adoptioperheiden päämäärien asettamista, kyky- ja kontekstiuskomuksia sekä positiivisia emootioita. Tavoitteiden tarkoituksena on tukea ja vahvistaa adoptioperheiden elämänhallintaa voimaantumisen avulla.

Tutkimukset ja kehittämisprojektit sekä haastattelut tukevat suunnitelmaa toiminnasta, joka tukee adoptioperheiden eri elämänvaiheita ja ottaa koko perheen ja yksilölliset tarpeet huomioon. Vertaistukitoiminnan kehittämiselle on ajankohtaista tarvetta. Tarve kriisityön kehittämiselle nousi Yhteiset lapsemme ry:n työyhteisöstä sekä adoptiokuraattorin ja adoptiovastaavan haastatteluista. Tarve tuottaa adoptioperheille monipuolisia toimintamalleja ja palveluja nousee kaikista lähteistä ja keräämästäni tiedosta. Voimaantumisteorian lisäksi projektin tavoitteiden muotoutumiseen ja valintoihin on vaikuttanut tutkimuksista ja kehittämisprojekteista sekä haastatteluista saatu tieto.

8.2 Työsuunnitelma ja resurssit

Työsuunnitelmassa arvioidaan projektissa tarvittava työmäärä. Työsuunnitelmassa rajataan, mitä projektiin kuuluu ja mikä jää pois suunnitelmasta. Vasta projektin myötä voidaan arvioida tarkkaan tarvittava työmäärä. Projektisuunnitelmaan arvioidaan myös projektiin tarvittavat resurssit. Resursseilla tarkoitetaan projektissa työntekijöitä, koneita, laitteita, ohjelmistoja ja tiloja. (Kettunen 2009: 105 -106.)

Projektisuunnitelman työsuunnitelmaan on kirjattu perhetyön keskuksen työ ja palvelut. Projektisuunnitelmassa perhetyön keskuksen toiminta, työ ja palvelut keskittyvät adoptioperhetyöhön, adoptiokuraattoritoimintaan, vertaistukityöhön, terapiaan sekä kriisityöhön. Projektisuunnitelmaan on kirjattu myös projektin aikana tarvittavat resurssit. Resursseina projektilla on henkilöresurssit, tilaresurssit, tieto- ja taitoresurssit, kou-

lutus ja työnohjaus sekä muut tarvittavat resurssit, kuten laitteet ja materiaalit. Työsuunnitelman ja resurssien määrittelyllä olen rajannut projektiin kuuluvat osa-alueet ja tehtävät. Rahoitusta projektille haetaan Raha-automaattiyhdistykseltä, joka edistää suomalaista hyvinvointia tukemalla ja rahoittamalla sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaa ja projekteja (Raha-automaattiyhdistys 2010).

Projektisuunnitelman työn, toimintamallien ja palveluiden tarkoitus pohjautuu voimaantumisteoriaan. Voimaantumisteorian ydin on, ettei toista ihmistä voi voimaannuttaa. Voimaantuminen on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, johon vaikuttavat toiset ihmiset, olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet. Voimaantumiseen voidaan kuitenkin vaikuttaa tukemalla toimintaympäristöä ja olosuhteita sekä voimaantumiseen vaikuttavia osaprosesseja. Voimaantumisen kannalta merkityksellisiä osaprosesseja ovat päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot. (Siitonen 1999: 116 -118.)

Projektisuunnitelman työsuunnitelman mukaiset toimintamallit ja palvelut pohjautuvat tarkoitukseen luoda adoptioperheille projektin myötä sellaiset olosuhteet ja tukirakenteet, jotka tukevat toiminnallaan adoptioperheiden voimaantumista ja voimavaroja. Työn ja palveluiden tarkoituksena on vaikuttaa voimaantumisen osaprosessiin, päämääriin, voimaantumisen tukemiseksi. Toiminnalla tuetaan päämäärien asettamista ottamalla huomioon asiakkaan valinnanvapaus, itsemääräämisoikeus ja arvot sekä osallistamalla päämäärien asettamiseen. (Siitonen 1999: 119 -129.)

Työllä, palveluilla ja toimintamalleilla tuetaan myös kykyuskomuksia, jotka ovat vaikutussuhteessa voimaantumiseen. Uskomukset omiin kykyihin, itseluottamus, minäkuva, identiteetti ja vastuu vaikuttavat voimaantumiseen. Kykyuskomukset ovat yhteydessä myös päämäärien asettamiseen. Adoptioperheiden kykyuskomuksia ja voimaantumista tuetaan vahvistamalla uskomuksia omiin kykyihin, antamalla vastuuta, tukemalla minäkuvaa ja etsimällä voimavaroja elämänhallinnan tueksi. (Siitonen 1999: 129 -139.)

Työsuunnitelman mukaisilla toimintamalleilla ja palveluilla vaikutetaan myös adoptioperheiden kontekstiuskomuksiin. Voimaantumiseen voidaan vaikuttaa luomalla ympäristö, joka edistää positiivisia kontekstiuskomuksia. Perhetyön keskuksen toimintaympäristö pyritään luomaan sellaiseksi, jossa adoptioperheet voivat kokea hyväksyn-

tää, arvostusta, luottamusta ja kunnioitusta. Toimintaympäristö on myös rohkaiseva ja edistää yhdessä toimimista. (Siitonen 1999: 142 -145.)

Projektisuunnitelman mukaisen työn tarkoituksena on vaikuttaa myös emootioihin, jotka ovat yksi voimaantumiseen vaikuttavista osaprosesseista. Niillä on keskeinen asema sekä päämäärien että kyky- ja kontekstiuskomusten tukemisessa. Emootiot ovat merkityksellisiä voimavarojen vapautumisessa. Perhetyön keskuksen työn tarkoituksena on tuottaa toiveikkautta ja onnistumisen kokemuksia. Näin voidaan vaikuttaa voimaantumisen osaprosesseihin ja sitä kautta myös voimaantumiseen. (Siitonen 1999: 151 - 157.)

Perhetyön tarpeellisuus ja varhainen tuki nousi monista lähteistä, kuten tutkimuksista, kehittämisprojekteista ja haastatteluista. Adoptiokuraattoritoiminnan kehittämiseksi on ajankohtainen tarve monien lähteiden mukaan. Monipuolisempi toiminta tukee adoptioperheiden yksilöllisiä tarpeita. Myös vertaistukityön kehittämiseksi ammattilaisen ohjaamana on tarvetta. Se käy ilmi tutkimuksista, joissa on selvitetty adoptioperheiden palvelujen tarvetta. Erilaiset yksilöidyt ja perheterapiat tukevat adoptioperheiden eri elämänvaiheita ja erityisen tuen tarvetta, jolle on suuri ajankohtainen tarve adoptiotyössä. Kriisityön tarpeellisuutta halutaan kehittää, koska vastaava malli on ruotsissa koettu toimivaksi adoptionuorten lastensuojelulaitoksessa (Wikstedt 2007). Adoptiokuraattorin ja adoptiovastaavan haastatteluista ja Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisön konsultaatiossa selvisi tuen kasvanut tarve huostaanottovaaran alla eläville adoptioperheille. Suomen adoptioperheiden määrä on Ruotsiin verrattuna niin pieni, ettei suuremmalle toiminnalle, kuin kriisityön-mallin käyttämiselle perhetyön keskuksessa, ole tarvetta vielä Suomessa.

Työsuunnitelman valinnat on määritelty ja suunniteltu voimaantumisteorian näkökulmasta sekä tutkimustietoa, kehittämisprojekteja sekä haastatteluja hyödyntäen. Adoptioperhetyö, adoptiokuraattoritoiminta, vertaistukityö, terapia sekä kriisityö vaikuttavat adoptioperheiden toimintaympäristöön vahvistaen päämäärien asettamista, kykyuskomuksia, kontekstiuskomuksia ja emootioita. Tutkimuksista, kehittämisprojekteista ja haastatteluista saatu tieto tukee työsuunnitelman valintoja.

8.3 Projektioorganisaatio

Projektisuunnitelmaan määritellään projektioorganisaatio, josta selviää projektin organisoituminen ja vastuunjako. Projektilla tulee olla määritetty toimeksiantaja, ohjausryhmä, projektipäällikkö sekä projektiryhmä. Projektioorganisaation tehtävä on huolehtia projektin tavoitteiden saavuttamisesta. Projektioorganisaatio huolehtii myös aikatauluisista, kustannuksista, projektin dokumentoinnista sekä tiedottamisesta. Projektioorganisaation vastuunjako jakaa projektin eri työt ja vastuualueet työntekijöille sekä määrittää samalla johtamissuhteet. (Anttila 2001: 74 -75.)

Projektisuunnitelmassa on määritetty projektioorganisaatioksi toimeksiantaja eli Yhteiset Lapsemme ry, ohjausryhmä, joka koostuu Yhteiset Lapsemme ry:n edustajasta sekä muiden adoptiotoimijoiden edustajista, projektipäällikkö, joka on yksi projektin työntekijöistä sekä projektiryhmä, jonka muodostavat projektin neljä työntekijää. Projektioorganisaation jäsenten esittelyn lisäksi määritän projektisuunnitelmassa heidän vastualueensa.

8.4 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Projekti on aina kohdennettu jollekin asiakasryhmälle ja projektista hyötyvät myös muut tahot. Asiakkaita nimitetään projektissa yleensä nimellä kohderyhmä. Projektissa on hyvä määritellä, kenelle projekti on tarkoitettu ja ketkä siitä hyötyvät. Projektisuunnitelmassa myös päätetään, kuka on varsinainen projektin kohderyhmä eli ketä halutaan ensisijaisesti palvella. Tällä tavalla projektin voimavarat osataan kohdistaa oikeaan suuntaan. Projekti rajataan valitsemalla ensisijainen kohderyhmä ja hyödynsaajat. (Viirakorpi 2000: 18 -19.)

Projektisuunnitelmassani olen määrittänyt projektin kohderyhmän ja hyödynsaajat. Projektin pääasiallisena kohderyhmänä ovat adoptioperheet. Perhetyön keskuksen palveluita voivat käyttää sekä kotimaisen että kansainvälisen adoption kautta muodostuneet perheet. Projektin hyödynsaajina ovat adoptiohakijat, aikuiset adoptoidut, adoptiotoimijat sekä muut ammattilaiset, jotka kohtaavat työssään adoptiolapsia ja -perheitä, kuten päivähoitossa, kouluissa ja terveydenhoidossa. Kohderyhmäksi olen valinnut adoptioperheet, sillä ajankohtainen tarve adoptiotyössä on vastata juuri adoptioperheiden erityisen tuen tarpeisiin eri elämänvaiheissa.

8.5 Aikataulu

Aikataulut on tärkeää määritellä projektisuunnitelmaan resurssien suunnittelun ja jakamisen vuoksi, toiminnan ja edistymisen koordinoimiseksi ja seuraamiseksi sekä siksi, että toiminnot riippuvat usein toisistaan. Aikataulusta ilmenee projektin vaiheet. (Lööv 2002: 69 -70.)

Projektisuunnitelmaan aikataulu on suunniteltu kolmivuotiseksi. Projektisuunnitelmassa aikataulua on suunniteltu projektin vaiheina, jotka sisältyvät kolmeen vuoteen sekä eri töiden painotusta jokaiselle vuodelle. Lisäksi mainitsen oleelliset asiat, jotka tulee ottaa huomioon aikataulun laadinnassa. Aikataulun vaiheiksi on määritelty projektin käynnistys, työvaihe, dokumentointi ja projektin loppuraportti ja arviointi sekä projektin päättäminen.

Aikatauluvalinnat olen tehnyt sekä Yhteiset Lapsemme ry:n mielipidettä kuunnellen että oman arvioni pohjalta. Projektin kesto täytyy olla riittävän pitkä, jotta toiminta saadaan kannattavaksi ja toimivaksi sekä mahdolliset muutokset ehditään tekemään projektin kannattavuuden edistämiseksi.

8.6 Kustannusarvio

Projektin onnistumiseen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa projektin kustannusarvio eli budjetti. Muutokset muuttavat kustannusarviota ja rahoituksen riittävyyttä ja jakamista saatetaan joutua miettimään uudestaan. Kustannusarvioon on järkevää varata ylitysvaara, joka on yleensä 5 % kustannusarvion kokonaiskustannuksista. Projektin edetessä ohjausryhmälle tiedotetaan myös budjetissa pysymisestä ja mahdollisista muutoksista budjetissa. (Kettunen 2009: 117 -120)

Projektisuunnitelmassani projektin kolmivuotinen kustannusarvio on 431 000 euroa, jonka pohjalta rahoitusta haetaan. Kustannusarviossa on huomioitu henkilöstökulut, toimitilakulut, kaluste- ja tarvikkehankinnat, koulutus ja työnohjaus sekä muut kustannukset.

Kustannusarvion valinnat perustuvat Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisön kustannuksien arviointikokemukseen ja asiantuntijuuteen projektien kustannusten todellisuudesta.

Yhteiset Lapsemme ry on ollut aikaisemmin myös muiden projektien toimeksiantajana ja projektisuunnitelmien laatijana. Kustannusarvion kohdan Muut kustannukset olen laskenut lähteistä löytyvien ohjeiden perusteella, joka on kustannusarviossa 5 % pääkustannuksista.

8.7 Riskien hallinta

Projektityöskentelyyn liittyy aina myös riskejä. Riskit myöhästyttävät projektia toteutessaan. Riskien hallinta on olennainen osa projektia ja projektin suunnittelua. Riskien hallinta tarkoittaa riskien tunnistamista, analysoimista, korjaavia toimenpiteitä ja seuranta. SWOT -analyysi on yksi vaihtoehtoinen väline riskien hallintaan. (Paasivaara – Suhonen – Nikkilä 2008: 128 -132.)

Projektisuunnitelmassa tulee aina arvioida riskejä ja tehdä riskianalyysi arvioinnin tueksi. Riskien varalle on hyvä jo suunnitteluvaiheessa määritellä varatoimenpiteitä, joilla riskien toteutumista pyritään ehkäisemään. Riskianalyysiä on hyvä säännöllisesti käydä läpi ohjausryhmän kokouksissa riskien seuraamiseksi ja hallitsemiseksi. Riskianalyysin tarkoituksena on edistää toimintakykyä ja projektin turvallisuutta. Riskien hallinta ja riskianalyysi on osa projektin huolellista ja kattavaa suunnitteluprosessia, joka on avain onnistuneeseen projektiin. (Kettunen 2009: 75 -76, 122.)

Projektisuunnitelman tueksi olen laatinut SWOT -analyysin, jossa arvioin projektin heikkouksia ja vahvuuksia sekä uhkia ja mahdollisuuksia. SWOT- analyysiä voidaan käyttää projektin arvioinnissa ja kehittämisessä. SWOT -analyysissä kirjataan nelikenttään projektin vahvuudet (Strengths), heikkoudet (Weaknesses), mahdollisuudet (Opportunities) ja uhat (Threats), jotka analyysin tavoitteena on tunnistaa. Projektin vahvuudet ovat niitä resursseja ja toimenpiteitä, joita projekti pystyy hyödyntämään. Heikkoudet ovat niitä tekijöitä, joita tulee pyrkiä parantamaan, jotta projekti etenisi suunnitelmien mukaisesti. Toimiva projekti edellyttää myös tulevaisuutta vaarantavien uhkien ja projektin menestymistä edistävien mahdollisuuksien tiedostamista. (Honkanen 2006: 410 -416.) Analyysin pohjalta olen tehnyt johtopäätökset ja laatinut suunnitelman toimenpiteistä projektin riskien ehkäisemiseksi. Suunnitelmassa arvioin, miten vahvuuksia voidaan kehittää, heikkouksia vähentää, mahdollisuuksia hyödyntää ja uhkia torjua ennen kuin ne toteutuvat. Johtopäätökset olen kirjannut osaksi analyysiä.

8.8 Projektin tulokset ja vaikutukset

Projektisuunnitelmassa kuvataan yleensä projektin toivotut tulokset ja vaikutukset (Viirkorpi 2000: 16). Projektisuunnitelmassani olen kertonut lyhyesti projektin tuloksista ja vaikutuksista projektin tavoiteltavan päämäärän tarkentamiseksi ja rajaamiseksi.

Projektisuunnitelmassa projektin toivottavina tuloksena on, että projektin tuloksena kehittyy uusi adoptiotyön toimintakeskus, jossa toiminta keskittyy tukemaan adoptioperheiden yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita. Projektisuunnitelmassa toivottava tulos on onnistua projektin myötä kehittämään toiminta, joka voitaisiin vakiinnuttaa osaksi adoptiotyön kenttää. Projektin myötä tuloksena syntyy pysyviä toimintamalleja ja -rakenteita adoptioperhetyöhön. Projektin myötä saadaan lisää tietoa ja kokemusta työstä adoptioperheiden parissa. Projektin vaikutuksesta adoptioperheet saisivat paremmin tukea eri elämänvaiheisiin elämänhallinnan ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Projektin tulokset ja vaikutukset on määritelty voimaantumisteorian näkökulmasta. Tavoitteena on luoda voimaantumista tukeva toimintaympäristö adoptioperheille, joka tukee adoptioperheiden voimavaroja, elämänhallintaa ja hyvinvointia. Myös työssäni esittelemät tutkimukset, kehittämisprojektit ja haastattelut tukevat valintaa kehittää toimintaa adoptioperheiden yksilöllisiin erityisen tuen tarpeisiin, varhaiseen tukeen ja eri elämävaiheisiin.

8.9 Viestintä, raportointi ja dokumentointi

Projektisuunnitelmaan tulee määritellä, miten projektin etenemisestä viestitään ja raportoidaan sekä miten tulokset dokumentoidaan. Projektisuunnitelman tueksi laaditaan viestintä- ja dokumentointisuunnitelma, joista selviää myös raportointiin liittyvät suunnitelmat. Jos viestintä ei toimi tai on puutteellista, se voi olla uhka projektin toiminnalle. Heikosti hoidettu dokumentointi vaarantaa projektin hallintaa, seurantaa ja ohjausta sekä projektin tulosten hyödyntämistä tulevaisuudessa. (Kettunen 2009: 122 -125.)

Projektisuunnitelmaan olen laatinut viestintäsuunnitelman, joka sisältää projektiryhmän kokoukset kerran kuukaudessa, raportit ohjausryhmälle ja ohjausryhmän kokoukset puolen vuoden välein. Lisäksi viestintäsuunnitelma sisältää projektista tiedottamisen

projektin yhteistyökumppaneille vuoden välein, julkisen tiedottamisen sekä ylimääräiset kokoukset tarvittaessa.

Projektisuunnitelman tueksi olen koonnut myös dokumentointisuunnitelman, joka sisältää projektisuunnitelman, muutosdokumentit, kokousten muistiot ja pöytäkirjat, väliraportit ja tiedotteet sekä projektin loppuraportin ja arvioinnin. Projektin loppuraportti ja arviointi on projektin tärkein dokumentti projektin päättyttyä.

Viestintä- ja dokumentointisuunnitelmat olen rakentanut lähteiden avulla ja projektin tarkoituksen huomioon ottamalla. Projektissa on tärkeää, että viestintä toimii, jotta toimintaa voidaan kehittää tuloksellisesti. Muutoksia on tehtävä myös tarpeen vaatiessa, jolloin muutosehdotuksia varten tarvitaan säännölliset kokoukset ohjausryhmän ja projektiryhmän kesken. Raportoinnin avulla edistetään tärkeiden asioiden viestintää projektiorganisaatiossa. On myös tärkeää, että yhteistyökumppanit tietävät projektin etenemisestä. Hyvän dokumentointisuunnitelman myötä projektin seuranta on helpompaa sekä projektin tuloksia voidaan käyttää myös tulevaisuudessa hyödyksi.

8.10 Projektin päättäminen

Projektisuunnitelmaan määritetään yleensä projektin päättämiseen liittyvät toimenpiteet. Projektisuunnitelmaan tulee kirjata myös, milloin projekti voidaan sopia päättyneeksi. Projektin päättämiseen liittyviä käytäntöjä on monia, kuten loppuraportin hyväksyttäminen ohjausryhmällä tai projektin tulosten luovutustilaisuus. (Kettunen 2009: 125 -126.) Projektin virallinen päättäminen on ohjausryhmän vastuulla. Projektin päättämiseen liittyy loppuraportin lisäksi projektin tulosten luovuttaminen ja päätöseminaari sekä dokumentointi. Loppuraporttiin on hyvä kirjata myös kehittämisehdotuksia tulevaisuutta varten. (Kettunen 2009: 181 -184.)

Projektisuunnitelmassa projektin päättämiseen on määritelty tietyt toimenpiteet ja osa-alueet, joiden myötä projekti saatetaan virallisesti päätökseen. Näitä toimenpiteitä ja osa-alueita ovat loppuraportti ja arviointi, projektin virallinen päättäminen, tulosten luovuttaminen ja päätöseminaari sekä dokumentointi. Loppuraporttiin liitetään lisäksi arviointi perhetyön keskuksen toiminnan kannattavuudesta ja tarpeellisuudesta. Projektisuunnitelmassa projekti sovitaan päättyväksi, kun ohjausryhmä hyväksyy projektin loppuraportin.

Projektisuunnitelmaan olen kirjannut projektin päättämiseen liittyvät keskeiset toimenpiteet ja käytännöt. Projektisuunnitelman loppuraporttiin liitettävä arviointi on tärkeä, jotta toimintaa voidaan arvioida ja kehittää. Projektin viralliseksi päättämiseksi sopii loppuraportin hyväksyttäminen ohjausryhmällä, sillä ohjausryhmä toimii projektin päättäjätahona. Päättöseminaarin myöskin tulokset saadaan esiteltyä yhteistyökumppaneille ja muille kiinnostuneille. Dokumentoinnin avulla varmistetaan projektin tulosten hyödyntäminen tulevaisuudessa.

9 Arviointi projektisuunnitelmasta ja prosessista

Arvioinnin tueksi olen pyytänyt palautetta Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisöltä projektisuunnitelman kokonaisuuden onnistumisesta, ajankohtaisuudesta ja työelämälähtöisyydestä. Palautelomake löytyy työn liitteenä. (Liite 3.) Työelämän arvioinnin lisäksi olen itse arvioinut projektisuunnitelmaa ja prosessia.

Yhteiset Lapsemme ry:n palautteen mukaan projektisuunnitelma vastaa aidosti työelämän tarpeisiin sekä ajankohtaisiin kehittämishaasteisiin adoptiotoiminnassa ja adoptioperheiden tukipalveluissa. Projektisuunnitelma vastaa palautteen mukaan omalta osaltaan Yhteiset Lapsemme ry:n monikulttuuristen lastensuojelu- ja perhepalvelujen kehittämistarpeita ja pidemmällä aikavälillä sitä voidaan hyödyntää myös osana suurempaa palvelukokonaisuutta, jota suunnitellaan monikulttuurisille perheille. Projektisuunnitelman kokonaisuutta Yhteiset Lapsemme ry arvioi myös onnistuneeksi ja taustatyötä perusteelliseksi. Palautetta annettiin myös opinnäytetyöprosessista, joka palautteen mukaan eteni suunnitellusti ja aikataulun mukaan. Positiivista palautetta projektisuunnitelma sai myös luovuudesta ja innovatiivisuudesta.

Hyvin tehty suunnitelma edistää projektin onnistumista. Taustatyö auttoi hahmottamaan hyvin adoptiopalveluiden tarvetta ja kehittämiskohteita. Projektisuunnitelmaan määrittelin selkeät tavoitteet ja työsuunnitelman, jotta projektin sisällön hahmottaminen olisi helpompaa. SWOT -analyysin avulla sain analysoitua ja arvioitua monipuolisesti projektiin liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia. Taustatyön avulla sain rakennettua onnistuneen kokonaisuuden, johon sain koottua keskeiset osa-alueet projektin suunnittelusta. Sisällöllisesti suunnitelma oli hyvin mietitty.

Yhteistyö työelämän kanssa ja eri adoptiotoimijoiden hyödyntäminen prosessissa edistivät projektin tavoitteellista rakentamista. Haastattelut tukivat ajankohtaisen tiedon keräämistä. Käytännön hyöty työelämälle ja ajankohtainen tarve nousivat työn vahvuuksiksi.

Osaamisen ja kokemuksen puuttuminen projektin suunnittelussa vaikeutti osaltaan projektisuunnitelman tuottamista. Erilainen projektikirjallisuus auttoi kuitenkin hahmottamaan oleellisen sisällön ja projektisuunnitelman osa-alueet. Projektisuunnitelmalle ei kuitenkaan ole olemassa yhtä ainoa oikeaa tapaa toteuttaa sitä, joten lähtökohtana työlläni oli koota keskeiset asiat projektin onnistumisen kannalta projektisuunnitelmaan.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää adoptiotoimintaa ja adoptioperheiden tukipalveluita sekä vastata ajankohtaisiin adoptiotyön haasteisiin ja kehittämiskohteisiin. Kattavan taustatyön avulla sain hyvin selville ajankohtaisen tarpeen adoptiotyössä. Onnistuneella opinnäytetyöprosessilla ja onnistuneilla menetelmillä onnistuin suunnittelemaan projektin, joka vastasi opinnäytetyölleni asettamiani tavoitteita. Opinnäytetyöni kehitti osaltaan adoptiotoimintaa ja adoptioperheiden tukipalveluita sekä onnistui vastaamaan hyvin ajankohtaisiin tarpeisiin.

Prosessina projektisuunnitelman tuottaminen oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Se opetti paljon sosiaalialan kehittämisestä sekä asiakaslähtöisyyden huomioimisesta. Aikataulujen suunnittelu ja työn tarkempi ennalta vaiheistaminen olisi auttanut prosessin etenemisessä. Prosessissa tärkeää työlle oli työelämälähtöisyys ja yhteistyö työelämän kanssa. Projektisuunnitelman tuottamisessa oli suureksi avuksi Yhteiset Lapsemme ry:n mielipiteet ja kommentit työn määrittelyssä ja kehittämisessä.

10 Eettisyys

Eettisesti vahva toiminta sitoutuu sosiaalialan periaatteisiin, joita ovat asiakaslähtöisyys, ihmisoikeudet ja ihmisarvo sekä yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Eettinen toiminta sosiaalialalla on asiakkaan näkemyksen huomioimista. Eettisenä lähtökohtana työssä on edistää asiakkaan oikeuksia ja ajaa asiakkaan etua. Eettinen toiminta sosiaa-

lialalla on ihmisarvon kunnioittamista. Tärkeää on myös asiakkaan osallisuus ja osallistaminen. Eettisyys on myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämistä ja luottamuksellisuutta. Sosiaalialalla eettiset menettelytavat ovat kaiken työn lähtökohta. (Ammattieettinen lautakunta 2005: 5-27.)

Opinnäytetyön eettisyyttä on tärkeää arvioida ja pohtia läpi koko opinnäytetyöprosessin. Myös työssä tehdyt valinnat tulee lähteä eettisistä periaatteista. Työn eettinen pohdinta on tärkeää työn luotettavuuden kannalta. Opinnäytetyössäni eettisenä lähtökohtana on ollut asiakaslähtöisyys, osallisuus sekä yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistäminen adoptioperheille. Työni periaatteena on ollut edistää adoptioperheiden oikeuksia ja ajaa adoptioperheen etuja asiakaslähtöisestä näkökulmasta. Lähtökohtana työssä on ollut adoptioperheiden osallisuus erityisen tuen palveluihin ja elämänhallintaa tukevaan palveluverkostoon. Opinnäytetyön tarkoitus on lähtenyt adoptioperheiden oikeudenmukaisesta kohtelusta yhteiskunnasta. Koko prosessin periaatteina ovat olleet luottamuksellisuus ja eettiset menettelytavat.

Opinnäytetyön taustatyönä olen tutustunut laajasti adoptiokirjallisuuteen, tutkimuksiin sekä kehittämisprojekteihin. Haastatteleamalla adoptiotoimijoita vahvistin taustatyöstä saamaani tietoa ja käsitystä adoptioperheiden tarpeista. Kaikessa tiedonhankinnassa lähtökohtana oli saada adoptioperheiden ääni kuuluviin ja rakentaa projektin toiminta ja palvelut asiakaslähtöisestä näkökulmasta.

Suuri apu työn luotettavuuden varmistamiselle on ollut yhteistyö työelämän kanssa. Yhteiset Lapsemme ry:n työyhteisön jäsenten kanssa projektisuunnitelman tarpeiden ja tavoitteiden määrittely antoi hyvän pohjan projektisuunnitelman rakentamiseen. Yhteiset Lapsemme ry:ltä saamani palaute tuki myös työn luotettavuutta ja asiakaslähtöisyyden vahvistumista.

Luotettavuutta lisää myös se, että olen keskittynyt tiedonhankinnassa pääasiassa 2000-luvun kirjallisuuteen sekä viime vuosien kehittämisprojekteihin ajankohtaisen tiedon varmistamiseksi. Myös haastatteluista saamani tieto vastasi tämän päivän tilannetta adoptiotyön kehittämisessä, sillä haastateltavat työskentelivät adoptioperheiden parissa. Nettilähteinä olen käyttänyt järjestöjen ja adoptiotoimijoiden sivuja monipuolisesti, sillä näiltä sivuilta on löytynyt paljon ajankohtaista asiantuntijatieta ja myös tietoa,

jota ei kirjallisuudesta löydy. Siksi myös nettilähteet olivat vaihtoehtona luotettavia ja perusteltavissa. Käytin tiedonhankinnan tukena myös Maija-Leena Lehdon pro gradu-tutkielmaa ja Lotta Kokon opinnäytetyötä, koska Suomessa on tehty suhteellisen vähän tutkimusta adoptioiperheiden palvelun ja erityisen tuen tarpeista. Ne antoivat lisää hyödyllistä tietoa opinnäytetyön kannalta kehittämisprojektien tuottaman tiedon tueksi. Tutkielmat ja opinnäytetöiden kohdalla tiedon luotettavuutta tulee arvioida kriittisesti. Tärkein lähteiden valinnassa vaikuttava tekijä oli se, että niissä oli selvitetty tukipalveluiden tarvetta suoraan adoptioiperheiltä.

Haastatteluissa otin huomioon, jos haastateltava halusi esiintyä nimettömänä. Haastatteluiden yhteydessä en mainitse Interpedian adoptiovastaavan nimeä toivomuksen mukaisesti. Puhtaaksi kirjoitetut haastattelut lähetin myös vielä ennen työhön liittämistä haastatelluille varmistaakseni, että olin ymmärtänyt haastateltavan sanoman oikein. Lähdemerkinnöissä ja -viittauksissa lähtökohtanani on ollut eettisyys ja luotettavuus. Valintojen ja projektisuunnitelman ratkaisujen perustelevuus ja kuvailu lisää myös työn luotettavuutta. Luotettavuus ja eettisyys tiedon keräämisessä ja julkaisemisessa on tärkeä osa opinnäytetyöprosessia.

Yhteiset Lapsemme ry:llä on asiantuntijuutta ja vuosien kokemusta adoptioiperheiden tarpeista. Vaikka työssäni olen kunnioittanut Yhteiset lapsemme ry:n mielipiteitä ja toiveita, kaikki projektisuunnitelmaan ratkaisut ja valinnat on tehty ottamalla huomioon adoptioiperheiden tarpeet ja asiakaslähtöisyys

11 Pohdinta ja kehittämis ehdotukset

Adoptioon liittyy paljon haasteita ja erityistä vanhemmuutta adoptiolapsen menneisyyden ja kokemusten vuoksi. Perheiden tuen tarve on lisääntynyt viime vuosina sitä myötä, kun adoptiolasten erityisen tuen tarpeet ovat kasvaneet. Lapset ovat usein iältään vanhempia, jolloin heillä on usein taustallaan pidempi lastenkoti- tai sijaisperhetausta. Adoptiolapset eivät syystä tai toisesta ole löytäneet kotia synnyinmaassaan, jonka taustalla vaikuttaa usein lapsen erityiset tarpeet.

Opinnäytetyön tavoitteena oli vastata ajankohtaisiin adoptiotyön haasteisiin ja kehittämiskohteisiin suunnittelemalla projekti adoptioiperheiden erityisen tuen tarpeisiin. Opin-

näytetyön tarkoituksena on toteuttaa toimiva projektisuunnitelma, joka vastaa työelämän tarpeisiin. Opinnäytetyönäni tuotin projektisuunnitelman Yhteiset Lapsemme ry:lle toiminnan ja adoptioperheiden palveluiden kehittämiseksi. Projektisuunnitelmalla vastasin ajankohtaisiin työelämän tarpeisiin sekä adoptioperheiden eri elämänvaiheet huomioivien ja erityisen tuen tarpeisiin vastaavien palveluiden kehittämiseen.

Adoptiopalveluiden kehittäminen vastaamaan perheiden eri elämänvaiheita, varhainen tuki sekä erityisen tuen huomioiminen ovat adoptiotyön ajankohtaisia kehittämiskohteita ja haasteita. Tulevaisuuden haasteet ovat moninaiset adoptiotyön kehittämisessä. Opinnäytetyöni vastaa osaltaan adoptiotyön kehittämisen haasteisiin sekä työelämän tarpeisiin. Tutkimustoiminnalla ja kehittämisprojekteilla tuotetaan arvokasta tietoa adoptiotyön tueksi. Erilaiset uudet käytännöt ja toimintamallit tuottavat adoptioperheille monimuotoisempaa palveluverkostoa ja tukimuotoja.

Sosiaalialan työn tavoitteena on hyvinvoinnin lisääminen ja itsenäinen elämänhallinta. Työn tarkoituksena on saada aikaan muutosta ja kehitystä sekä vähentää huonosuutta yhteiskunnassa. Keskeisenä lähtökohtana sosiaalialan työssä on asiakaslähtöisyys. Kaikella toiminnalla pyritään edistämään asiakkaan etua. Sosiaalialan työn tavoitteena on myös voimavarojen lisääminen ja myönteisten ratkaisumallien etsiminen. Sosiaalialan työntekijä on yhteiskunnallinen vaikuttaja ja alansa kehittäjä. Hän edistää asiakkaan etua moniammatillisella työllä ja verkostoitumisella. Sosiaalialan ammattilainen osallistuu työn kehittämiseen, hankkii tietoa ja käyttää sitä osana käytännön työtä. (Ammattieettinen lautakunta 2005: 5-34.)

Projektisuunnitelma vastasi sosiaalialan työn tavoitteisiin asiakaslähtöisyydellään ja tavoitteella lisätä adoptioperheiden elämänhallintaa ja hyvinvointia. Lähtökohtana työläni oli adoptioperheiden voimaantuminen ja voimavarojen tukeminen. Työni vastasi myös sosiaalialan työn tavoitteita työn kehittämisestä ja tiedon hyödyntämisestä.

Projektisuunnitelman tarkoituksena ei ole ollut vastata kaikkiin adoptiotyön haasteisiin ja kehittämiskohteisiin, vaan rajata keskeisimmät tarpeet kehittämisen kohteiksi sekä kuunnella työelämän tarpeita. Tärkeää on ollut myös suunnitella projektisuunnitelma, joka toteutuessaan tuottaa uuden toimintakeskuksen adoptioperheiden palveluverkoston ja luo uusia hyviä käytäntöjä ja palveluja adoptiotyöhön.

Myöhemmin projektin päätyttyä ja mahdollisen toiminnan vakiintumisen jälkeen perhetyön keskuksen toimintaa voidaan laajentaa eteenpäin keskeiseksi osaamiskeskukseksi. Adoptiotoiminnan ohjaus, kehittäminen ja valvonta voisi siirtyä keskuksen alaisuuteen. Myös ammattihenkilöstön adoptio-osaamisen koulutusta voitaisiin tarjota. Perhetyön keskus voisi vakiintumisen jälkeen myös tarjota kunnille ostopalveluita. Erilaisten hyvien käytäntöjen ja työmallien kehittäminen voisi olla osa adoptioperheiden perhetyön keskuksen toimintaa. Toiveena tulevaisuutta varten olisi, että perhetyön keskus voisi jatkaa toimintaansa projektin päätyttyä muilla tavoin. Perhetyön keskus vahvistaisi adoptioperheiden palveluverkostoa sekä tukea eri elämänvaiheissa.

Adoptiotyöhön liittyvää koulutusta tulisi tarjota myös korkeakoulujen ja muiden koulujen kurssivalikoimissa, jotta adoptio-osaaminen kehittyisi eri ammattikunnissa. Myös adoptiolainsäädäntöön ja adoptioperheiden yhdenvertaisiin sosiaalietuuksiin tulee vaikuttaa yhteiskunnassa. Perhetyön keskuksen palvelujen laajentaminen koskemaan adoptioperheiden lisäksi myös monikulttuurisia ja maahanmuuttajaperheitä voisi kehittää toimintaa ja tuoda myös lisää asiakaskuntaa perhetyön keskukselle. Yhteiset lapsemme ry tekee myös monikulttuurista työtä, joten perhetyön keskus sekä adoptioperheille että monikulttuurisille perheille olisi järjestön työn kehittämiseen sopiva tie.

Projekti on mahdollista toteuttaa myös eri adoptiotoimijoiden yhteistyönä, joka antaisi paremmat mahdollisuudet saada rahoitusta projektille sekä mahdollisuuden hyödyntää eri toimijoiden yhteistyötä ja mahdollisuuksia. Vaihtoehtona on hakea myös kuntaa liittymään projektiin, jolloin projekti toteutettaisiin kunnan ja adoptiotoimijoiden yhteistyöprojektina. Kunnan kanssa tehtävästä yhteistyöstä olisi myös hyötyä silloin, kun projekti päättyy ja toiminta halutaan juurruttaa pysyväksi palvelumuodoksi yhteiskuntaan. Raha-automaattiyhdistyksen lisäksi rahoitusta voidaan vaihtoehtoisesti hakea myös Sosiaali- ja terveysministeriöltä.

Sosiaalipedagoginen ammattipätevyiden vahvistuminen opinnäytetyöprosessin myötä näkyy analyttisen, synteisiä luovan pätevyysalueen käyttämisenä ja harjaantumisenä. Analyttinen pätevyys tarkoittaa työntekijän roolia kehittäjänä ja tutkijana sekä toiminnan kehittämistä arkitiedon ja teoreettisen tiedon yhdistämisellä. (Kylén n.d.)

Opinnäytetyö ja -prosessi tukivat ammatillista kasvua ja kehitystäni. Työelämän kanssa tehty yhteistyö tuki toimivan kommunikoinnin ja yhteistyössä toimimisen taitoja, jotka ovat tärkeä osa sosiaalialan työssä. Luova ja kehittävä näkökulma sosiaalialan työssä oli läsnä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Ammatillisesti opinnäytetyöprosessi kehitti valmiuksia kehittämistoimintaan. Opinnäytetyön kautta opin soveltamaan oppimaani sosiaalipedagogista tietoa käytännön kehittämistyössä. Opinnäytetyöprosessi harjauttanut myös liittämään teoreettisen tiedon käytännön työhön.

Opinnäytetyöprosessi on antanut hyvän mahdollisuuden tarkastella sosiaalialaa kehittämisen näkökulmasta. Sosiaalialan kehittämistyö on tärkeää, jotta pystytään vastaamaan ajankohtaisiin tarpeisiin ja tukemaan eri asiakasryhmiä uusilla hyvillä käytännöillä ja toimintamalleilla. Tulevaisuuden haasteisiin pystytään vastaamaan avoimen, luovan ja innovatiivisen kehittämistoiminnan avulla.

Lähteet

Adoptiolainsäädännön uudistaminen 2010. Oikeusministeriö. Verkkodokumentti. <<http://www.om.fi/1290609328682>>. Luettu 4.4.2011.

Adoptioperheet 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.adoptioperheet.fi/Luettu>>. 4.4.2011.

Adoptioplus 2010. Verkkodokumentti. <<http://www.adoptioplus.fi/>>. Luettu 4.4.2011.

Adoptiovastaava 2011. Interpedia ry. Helsinki. Haastattelu 29.3.

Ammattieettinen lautakunta 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.

Anttila, Pirkko 2001. Se on projekti – Vai onko? Kulttuurialan tuotanto- ja palveluprojektien hallinta. ARTEFAKTA 10. Hamina: AKATIIMI.

Brantberg, Bettina – Eriksson, Pia – Mäkipää Sanna 2009. Suositukset adoptio-osaamisen turvaamisesta ja adoptioperheille suunnatusta tuesta. Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämisen ja levittämishanke (VAHKE). 10/2009. Helsinki: FSKC.

Capacitas Familia 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.capacitasfamilia.fi/>>. Luettu 4.4.2011.

Eriksson, Pia 2009. "Adoptiossa mikään ei ole varmaa ennen kuin lapsen saa syliinsä". Asiakkaiden kokemuksia kansainvälisestä adoptioprosessista. FSKC Rapporter 10/2009. Helsinki: FSKC.

Finado - Tutkimus adoptiolasten erityistarpeiden kohtaamisesta 2010. Pelastakaa Lapset. Verkkodokumentti. <<http://www.pelastakaaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/kehittamishankkeet/finado-tutkimus-adoptiolasten-er/>>. Luettu 4.4.2011.

Heinämäki, Liisa 2005. Varhaista tukea lapselle. Työvälineenä kehittämissalikka. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämissalikka. Oppaita 62. Helsinki: STAKES.

Helsingin kaupunki 2011. Sosiaalivirasto. Adoptio. <http://www.hel.fi/wps/portal/Sosiaalivirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Sosv/fi/Palvelut%20A-_Muut%20perheiden%20palvelut/Adoptio/>. Luettu 4.4.2011.

Honkanen, Henry 2006. Muutoksen Agentit. Muutoksen ohjaaminen ja johtaminen. Persona grata. Helsinki: Edita.

Interpedia ry 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.interpedia.fi/>>. Luettu 4.4.2011.

KAA ry 2010. Verkkodokumentti. <<http://www.kaary.net/yhdistys.html>>. Luettu 4.4.2011.

Karhumäki, Heli 2005. Lapsi suoraan sydämeeni. Kokemuksia adoptiosta. Helsinki: SLEY-Kirjat.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2008. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Helsinki: WSOY.

Kettunen, Sami 2009. Onnistu projektissa. Helsinki: WSOYpro.

Kokko, Lotta 2009. Adoption tukipalvelut. Asiakkaiden kokemuksia ja adoptiotoimijoiden kehittämisehdotuksia Adoptiolapsille eheämpi elämä-projektissa kehitetyistä adoptiotukipalveluista. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Kylen, Anja n.d. Talentia. Verkkodokumentti. <http://www.talentia.fi/files/2313_sosiaalipedagogiikka.pdf>. Luettu 4.4.2011.

Lehto, Maija-Leena 2008. Kansainvälisen adoptiovanhempien käsityksiä haasteista ja adoption jälkeisen tuen ja palveluiden tarpeesta. Pro gradu-tutkielma. Lapin yliopisto. Sosiaalityön koulutusohjelma.

Löow, Monica 2002. Onnistunut projekti. Projektijohtamisen ja –suunnittelun käsikirja. Helsinki: Tietosanoma.

Paasivaara, Leena – Suhonen, Marjo, Nikkilä, Juhani 2008. Innostavat projektit. Helsinki: Sairaanhoidtajaliitto.

Parviainen, Heikki 2003. Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja E 15/2003. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.

Pasanen, Kaarina (toim.) – Pärssinen-Hentula, Irene (toim.) 2009. Monimuotoisuutta adoption jälkeiseen tukeen. Artikkelikokoelma. Adoptiolapsille eheämpi elämä -projekti 2006-2009. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 13. Helsinki: Pelastakaa Lapset.

Pelastakaa Lapset ry 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.pelastakaaalapset.fi/>>. Luettu 4.4.2011.

Raha-automaattiyhdistys 2010. Verkkodokumentti. <<http://www.raha-automaatti-yhdistys.fi/avustustoiminta/>>. Luettu 4.4.2011.

Rauma, Kerstin 2004. Ehdotus adoptio-osaamisen kehittämiseksi Suomessa. Raportti 1/2004. Helsinki: FSKOMPETESCENTRET.

Rauma, Kerstin 2011. Adoptiokuraattori. Yhteiset Lapseemme ry. Helsinki. Haastattelu 15.3.

Reijonen, Mikko (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ruuska, Kai 2005. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Helsinki: Talentum.

Räsänen, Juhani 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Suomen Työvalmennusakatemia julkaisu. Järvenpää: Julkiviestintä Oy.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun opettajan-koulutuslaitos. Oulu: Oulun Yliopisto.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2011. Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Verkkodokumentti. <<http://www.stm.fi/stm/neuvottelukunnat/adoptiolautakunta;jsessionid=fbf956adb115b561e1f08998b283>>. Luettu 4.4.2011.

Tilastokeskus 2010. Suomeen ulkomailta adoptoitujen lasten määrä suureni vähän vuonna 2009. Verkkodokumentti. <http://www.stat.fi/til/adopt/2009/adopt_2009_2010-05-20_tie_001_fi.html>. Luettu 4.4.2011.

Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämis- ja levittämishanke (VAHKE) 2009. Loppuraportti. FSKC Rapporter 7/2009. Helsinki: FSKC.

Viirikorpi, Paavo 2000. Onnistunut projekti. Opas kunta-alan projektityöskentelyyn. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Wikstedt, Anja 2007. Suuria tunteita ja vaikeita päätöksiä. Laitossijoitus vanhemmuutta tukemassa. Yhteiset Lapsemme 2/2007. 4-7.

Yhteiset Lapsemme ry 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.yhteisetlapsemme.fi/>>. Luettu 4.4.2011.

PERHETYÖN KESKUS ADOPTIOPERHEILLE Projektisuunnitelma

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

1	Johdanto ja lähtökohdat	1
2	Projektin tavoitteet	3
3	Työsuunnitelma ja resurssit	6
4	Projektiorganisaatio	10
5	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	11
6	Aikataulu	11
7	Kustannusarvio	12
8	Riskien hallinta ja SWOT -analyysi	13
9	Projektin tulokset ja vaikutukset	19
10	Viestintä, raportointi ja dokumentointi	20
11	Projektin päättäminen	21

Lähteet

Tiivistelmä

Projekti on suunniteltu vastaamaan tämän päivän ajankohtaiseen adoptiotoiminnan kehittämistarpeeseen: adoptioperheiden kaikki elämänvaiheet huomioivien tukipalveluiden kehittämiseen. Projektin päätavoitteina on perustaa adoptioperheille perhetyön keskus, joka tukee yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita sekä kehittää ja toteuttaa adoptioperheiden hyvinvointia ja elämänhallintaa tukevia palveluja ja toimintamalleja perhetyön keskuksessa

Projektin toimeksiantaja on lastensuojelujärjestö ja adoptiotoimija Yhteiset Lapsemme ry. Adoptioperheiden perhetyön keskuksessa työskentelee projektin ajan kolme palkattua kokoaikaista työntekijää: kaksi perhetyöntekijää ja yksi perheterapeutti. Lisäksi Suomen ainoan adoptiokuraattorin toiminta siirretään keskuksen alaisuuteen sekä toimintaa kehitetään ja laajennetaan projektissa. Perhetyöntekijät tekevät perhetyötä adoptioperheiden kanssa arvioimalla yhdessä perheen kanssa erityisen tuen ja palvelujen tarvetta. Perheterapeutti suunnittelee ja toteuttaa terapiat perheen yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Vertaistukitoimintaa ja kriisityötä kehitetään ja toteutetaan kaikkien työntekijöiden yhteistyöllä ja moniammatillisella osaamisella. Työn tavoitteena on kehittää varhaista tukea, voimavarakeskeistä työtä sekä vastata perheiden erityisen tuen tarpeeseen.

Projekti toteutetaan kolmivuotisena hankkeena ja sen toimipiste sijaitsee pääkaupunkiseudulla, jossa asuu maantieteellisesti eniten adoptioperheitä Suomessa. Projektin toimintaa ohjaa ohjausryhmä, joka koostuu Yhteiset Lapsemme ry:n edustajasta ja muiden adoptiotoimijoiden edustajista. Projektipäällikkönä toimii yksi projektin työntekijöistä. Projektiryhmän muodostavat neljä työntekijää: kaksi perhetyöntekijää, perheterapeutti ja adoptiokuraattori.

Rahoitusta haetaan Raha-automaattiyhdistykseltä. Projektin kustannusarvio on kokonaisuudessaan 431 000 euroa. Projektisuunnitelma sisältää projektin lähtökohdat ja tavoitteet, työsuunnitelman ja resurssit, projektiorganisaation määrittelyn, kohderyhmän ja hyödynsaajat, aikataulun, kustannusarvion, riskien hallinnan ja SWOT -analyysin, projektin tulosten ja vaikutusten määrittelyn, viestinnän, dokumentoinnin ja raportoinnin suunnitteluun sekä projektin päättämiseen liittyvät yksityiskohdat.

1 Johdanto ja lähtökohdat

Projektin lähtökohtina ovat adoptiolasten ja -perheiden erityisen tuen tarve eri elämänvaiheissa, yksilölliset tarpeet ja varhainen tuki. Tänä päivänä Suomessa on noin 3600 kansainvälisesti adoptoitua lasta, joista suurin osa on vielä lapsia. Joka vuosi Suomeen adoptoidaan noin 200 lasta kansainvälisen adoption kautta. Kotimaisia adoptioita Suomessa on noin 50 vuositasolla lukuun ottamatta perheen sisäisiä adoptioita. Tänä päivänä adoptoidut lapset tarvitsevat yhä useammin erityistä tukea eri elämänvaiheissa johtuen heidän menneisyydestään ja kokemuksistaan.

Adoptoitu lapsi tarvitsee usein erityistä tukea vuorovaikutuksessa ja sosiaalisissa suhteissa, kiintymyssuhteen muodostumisessa, kielellisessä kehityksessä sekä psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen liittyvissä ongelmissa. Myös vanhempien tukeminen haastavassa ja voimavaroja vaativassa vanhemmuudessa on tärkeää ja ehkäisee tulevaisuuden ongelmia. Elämä adoptiolapsen kanssa on aina erityistä vanhemmuutta, johon tarvitaan koko perheen voimavaroja ja tukea eri elämänvaiheissa. Varhainen tuki ja erityisen tuen tarpeisiin vastaaminen edistävät adoptioperheiden elämänhallintaa ja tulevaisuuden hyvinvointia.

Tänä päivänä adoptiohakijat ja -perheet ovat oikeutettuja maksuttomaan lakisääteiseen adoptioneuvontaan ja jälkipalveluun. Jälkipalvelu on tarkoitettu adoption jälkeiseen aikaan tukemaan adoptiolasta ja -perhettä, mutta tuki koetaan usein riittämättömänä. Jälkipalvelu on pääasiassa tukea adoptioon liittyvien asiakirjojen, taustatietojen ja tapahtumien selvittämisessä. Eri adoptiotoimijat tarjoavat adoptiohakijoille ja -perheille myös tukipalveluita, kuten adoptiovalmennusta, kursseja, kerhoja ja tapahtumia sekä vertaistukea, terapiapalveluita ja adoptiotukiperhepalveluita. Näiden palvelujen lisäksi adoptiokuraattoripalvelu antaa neuvoja, ohjausta ja tukea.

Projektin toimeksiantaja on lastensuojelujärjestö ja adoptiotoimija Yhteiset Lapsemme ry, joka on tehnyt vuosia yhdessä muiden adoptiotoimijoiden kanssa adoptiotyötä ja ajanut adoptiolasten ja -perheiden sekä monikulttuuristen lasten etuja ja asemaa yhteiskunnassamme. Projektisuunnitelma on tehty sosionomi -opintojen opinnäytetyönä

ja työhön liittyy myös raporttiosuus, jossa projektisuunnitelman ratkaisut perustellaan laajemmin.

Erilaiset adoptioaiheiset tutkimukset ja kehittämisprojektit ovat antaneet tietoa adoptiolasten ja -perheiden tämän päivän tuen ja palvelujen tarpeesta. Monia hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja on kokeiltu kehittämisprojektien yhteydessä ja niistä on saatu hyviä tuloksia ja palautetta. Osa niistä on jäänyt myös vakiintuneiksi käytännöiksi ja malleiksi adoptiotyöhön. Näitä projekteja ovat esimerkiksi Adoptiolapsille eheämpi elämä ja Vahke -hanke. Vahke -hankkeessa nousi esille keskeiset adoptiotoiminnan kehittämisalueet, joita ovat adoptiotoiminnan ohjaus, kehittäminen ja valvonta, ammattihenkilöstön adoptio-osaaminen sekä adoptiohakijoille ja -perheille suunnattu tuki. Pelastakaa Lapset ry:n Adoptiolapsille eheämpi elämä- projektin aikana vuosina 2006-2009 kehitettiin ja kokeiltiin erilaisia tukimuotoja ja -materiaaleja adoptiolasten ja -perheiden tueksi eri elämänvaiheisiin. Lisäksi erilaisissa tutkimuksissa on selvitetty adoptioperheiden tukipalvelujen tarvetta ja adoptionjälkeisen tuen tarvetta.

Tämän päivän tarpeeksi ja kehittämiskohteeksi on muodostunut monipuolisten ja yksilöllisten tarpeet huomioivien adoptioperheiden tukipalvelujen kehittäminen eri elämänvaiheisiin. Tärkeää työssä on varhainen tuki ja koko perheen huomioiminen sekä myös perheen voimavarojen löytäminen ja hyödyntäminen. Olennaisinta olisi tarjota perheille monipuolista tukea eri elämänvaiheisiin ja adoptiolapsen erityisiin tarpeisiin. Monipuolisemmille adoptiokuraattorin palveluille on tarvetta. Vertaistukipalveluiden kehittäminen vastaamaan paremmin adoptioperheiden tarpeita on ajankohtaista. Yksi ajankohtainen huoli on lastensuojelun tarpeessa olevat ja huostaanottovaaran alla olevat adoptiolapset ja -nuoret, joiden erityistarpeisiin ei usein osata vastata lastensuojelun ja perhetyön palveluissa vähäisen adoptiosaamisen vuoksi.

Projektisuunnitelma on tehty vastaamaan adoptiolasten ja -perheiden tarpeisiin sekä adoptiotyön kehittämiseen Suomessa. Projektisuunnitelma on perustaa perhetyön keskus adoptioperheille, jossa työtä tehdään perhekeskeisestä näkökulmasta, perheen voimavaroja tukemalla ja yksilölliset tarpeet huomioimalla. Keskeistä projektisuunnitelmassa on tarjota adoptioperheille tukea eri elämänvaiheisiin ja kehittää adoptioperheiden elämänhallintaa tukevia palveluja ja toimintamalleja.

2 Projektin tavoitteet

Seuraavat projektin tavoitteet määrittelevät projektin keskeisen sisällön ja tarkoituksen. Projektin tavoitteet on jaettu kahteen päätavoitteeseen. Päätavoitteita tukevat viisi osatavoitetta. Lisäksi on määritetty keinot ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi.

Projektin päätavoitteet ovat:

- Perustaa adoptioperheille perhetyön keskus, joka tukee yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita.
- Kehittää ja toteuttaa adoptioperheiden elämänhallintaa ja hyvinvointia tukevia palveluja ja toimintamalleja perhetyön keskuksessa

Projektin ensimmäisenä päätavoitteena on perustaa adoptioperheille kohdennettu adoptiolapsen ja -perheen erityistarpeisiin vastaava perhetyön keskus, joka painottaa palveluissaan adoptioperheen yksilöllisten tarpeiden ja eri elämänvaiheiden tukemista. Perhetyön keskuksessa työskentelee ammattitaitoista ja adoptioperheiden erityistarpeet tuntevaa henkilökuntaa. Työyhteisön moniammatillisuus ja palveluverkoston tuki ovat tärkeä voimavara perhekeskuksen työssä. Tärkeää on kaikkien perheen osapuolien huomioiminen: vanhempien, lasten ja sisarusten.

Projektin toisena päätavoitteena on kehittää ja toteuttaa adoptioperheiden elämänhallintaa ja hyvinvointia tukevia palveluja ja toimintamalleja perhetyön keskuksessa. Palvelut ja toimintamallit on suunniteltu tämän päivän adoptiotyön haasteiden sekä adoptioperheiden ja adoptiotoimijoiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta. Projektin tarkoituksena on luoda adoptioperheille ennaltaehkäisevät, voimaannuttavat ja elämänhallintaan myönteisesti vaikuttavat palvelut hyvinvoinnin tukemiseksi. Palvelut ja toimintamallit keskittyvät varhaiseen tukeen, erityisen tuen tarpeen huomioimiseen sekä voimavara-keskeiseen työhön.

Osatavoitteet ovat:

- Varhaisen tuen kehittäminen
- Voimavarakeskeisen perhetyön kehittäminen
- Yksilöllisiin ja erityisen tuen tarpeisiin vastaaminen
- Vertaistuen mahdollisuuksien lisääminen
- Vastata lapsen huostaanottouhan alla elävien adoptioperheiden tarpeisiin

Varhaisen tuen kehittäminen projektin osatavoitteena vastaa tarpeeseen tukea adoptioperhettä tuen tarpeen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaisen tuen lähtökohtana on, että elämänhallinta saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä mahdollisimman varhain. Varhaisen tuen kehittämisellä pyritään tunnistamaan adoptioperheen erityisen tuen tarve ja vastaamaan siihen eri keinoin adoptiolapsen saavuttua perheeseen.

Projektin yhtenä osatavoitteena on voimavarakeskeisen perhetyön kehittäminen. Adoptioperheiden perhetyön keskuksessa perhetyöntekijät tekevät työtä perheiden kanssa ja arvioivat perheiden palvelujen tarvetta. Perheen omat voimavarat ovat työn lähtökohtana. Ne tunnistamalla ja niitä tukemalla voidaan vahvistaa perheen omaa elämänhallintaa ja hyvinvointia.

Adoptiolapset ja -perheet tarvitsevat usein erityistä tukea eri elämänvaiheissa. Yksilölliset tarpeet huomioimalla voidaan vastata asiakaslähtöisesti ja perhekohtaisesti perheen tuen tarpeeseen. Yhtenä projektin osatavoitteena on huomioida perheen erityisen tuen tarve ja yksilölliset tarpeet sekä vastata niihin.

Projektin yhtenä osatavoitteena on adoptioperheiden vertaistuen mahdollisuuksien lisääminen kehittämällä vertaistukitoimintaa. Vertaistuki koetaan usein tärkeäksi voimavaraksi adoptioperheissä. Vertaistukea on paljon tarjolla eri ryhmien muodossa ja netin keskustelupalstoilla, mutta ajankohtainen tarve on kehittää ammattilaisen ohjaamaa vertaistukitoimintaa.

Huostaanottouhan alla elävien adoptioperheiden tarpeisiin vastaaminen on projektin yhtenä osatavoitteena. Adoptioperheessä syyt tilanteen kriisiytymiseen ovat yleensä erilaiset, kuin tavallisissa perheissä. Taustalla vaikuttaa adoptiolapsen erityisen tuen

tarve. Perhe on usein tehnyt kaikkensa tilanteen eteen. Huostaanottouhan alla elävät perheet tarvitsevat adoptiolapsen erityisen tuen tarpeet tuntevia ammattilaisia selvittämään tilannetta, etsimään ratkaisuja ja katkaisemaan kriisiytynyt tilanne. Lastensuojelun perhetyössä ei ole riittävää adoptio-osaamista vastaamaan adoptioperheiden tarpeisiin.

Menetelmät ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi;

- Moniammatillinen yhteistyö ja adoptio-osaaminen perhetyön keskuksessa
- Perhetyö -malli
- Adoptiokuraattoritoiminnan kehittäminen ja laajentaminen
- Vertaistukitoiminnan kehittäminen
- Kriisityö -malli
- Perhe- ja yksilöterapiat

Tavoitteiden saavuttamiseksi perhetyön keskuksen toiminta perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön ja vahvaan adoptio-osaamiseen. Perhekeskuksessa perhetyöntekijät, adoptiokuraattori ja perheterapeutti muun palveluverkoston tuella voivat hyödyntää toistensa ammatillista osaamista ja vahvuusalueita tuloksellisen työn saavuttamiseksi. Yhteistyö muiden adoptiotoimijoiden ja koko palveluverkoston kanssa auttaa perhetyössä ja adoptioperheiden erityisen tuen tarpeisiin vastaamisessa. Kaikkien perheen kanssa työskentelevien yhteistyö edistää perheen hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä luo vahvan tukiverkoston perheelle. Adoptio-osaaminen edellyttää perhekeskuksen työntekijöiltä vahvaa kokemusta adoptiotyöstä ja adoptioperheiden erityistarpeiden tuntemista.

Perhetyön keskuksessa työtä tehdään adoptioperheiden parissa perhetyön näkökulmasta, jossa perhekeskeisyys ja perheen voimavarojen tukeminen on työn lähtökohtana. Perhetyötä tehdään kahden perhetyöntekijän voimin arvioimalla, suunnittelemalla ja toteuttamalla työtä, joka tukee perhettä parhaalla mahdollisella tavalla sekä yksilölliset tarpeet ja erityinen tuki huomioiden. Tavoitteiden saavuttamiseksi osana työtä on perhetyö-malli, jossa keskeistä on voimavarakeskeinen työ.

Tavoitteiden saavuttamiseksi adoptiokuraattoritoimintaa kehitetään ja laajennetaan. Tällä hetkellä Suomessa toimii yksi adoptiokuraattori, joka antaa neuvontaa, ohjausta

ja tukea pääasiassa puhelimitse. Tarkoitus on siirtää adoptiokuraattorin toiminta perhetyön keskuksen alle sekä kehittää toimintaa monipuolisemmaksi ja vastaamaan paremmin adoptioperheiden tarpeita.

Myös vertaistukitoimintaa kehitetään osana projektia. Vertaistukityön kehittäminen ja ottaminen osaksi palvelua ammattilaisten ohjaamina vertaistapaamisina on osa projektisuunnitelmaa. Keskustelutukiryhmän perustaminen nettiin ammattilaisen ohjaamana auttaa myös muualla Suomessa asuvia adoptioperheitä saamaan monipuolisempaa apua.

Perhetyön keskuksen avulla vastataan myös adoptiolasten, -nuorten ja -perheiden tarpeisiin kriisitilanteissa erityisosaamisen avulla, kriisiytyneen tilanteen katkaisemisella ja koko perheen kanssa työskentelemällä ratkaisujen löytymiseksi. Tavoitteena on kehittää kriisityö -malli osaksi perhetyön keskuksen toimintaa.

Erilaisilla terapioidella huomioidaan perheen yksilölliset tarpeet ja erityisen tuen tarve. Terapiasuunnitelma laaditaan perhekohtaisesti ja vastaamaan perheen tarpeita ja toiveita. Perhetyön keskuksen terapiat vastaavat myös varhaisen tuen toteutumiseen sekä perheen ja sen voimavarojen huomioimiseen ja hyödyntämiseen työssä.

3 Työsuunnitelma ja resurssit

Työsuunnitelmassa arvioidaan projektissa tarvittava työmäärä sekä rajataan projektiin kuuluva työ. Projektisuunnitelmassa on arvioitu myös projektiin tarvittavat resurssit. Resursseilla tarkoitetaan projektin henkilöresursseja, tilaresursseja, tieto- ja taitoresursseja, koulutusta ja työnohjausta sekä muita tarvittavia resursseja, kuten laitteet ja materiaalit.

Työsuunnitelma:

- Adoptioperhetyö
- Adoptiokuraattoritoiminta
- Vertaistukityö
- Terapia
- Kriisityö

Perhetyön keskuksen palvelut ja toimintamallit rakennetaan vastaamaan adoptioperheen tarpeita eri elämänvaiheissa. Palveluissa painottuu moniammatillinen työote, palveluverkoston hyödyntäminen ja varhainen tuki. Projektin työsuunnitelma rakentuu adoptioperhetyöstä, adoptiokuraattoritoiminnasta, vertaistukityöstä, terapiasta sekä kriisityöstä.

Adoptioperhetyö;

- Arviointi tuen tarpeesta
- Työn suunnittelu ja tavoitesuunnitelman laatiminen
- Seuranta
- Tukikeskustelut
- Palveluohjaus ja palveluverkoston tunteminen

Perhetyöntekijät tekevät perhetyön keskuksessa tiivistä yhteistyötä adoptioperheiden kanssa, johon kuuluu useita tapaamiskertoja. Perhetyöntekijä arvioi yhdessä perheen kanssa perheen tuen tarpeen ja tarvittavat palvelumuodot. Jokaiselle perheelle laaditaan oma tavoitesuunnitelma, jossa on määriteltynä perheelle suunnitellut palvelut ja työn tavoitteet. Perhetyön keskuksen perhetyössä keskeistä on tavoitteellisuus, suunnittelu, tarpeiden arviointi, tilanteen selvitys sekä arviointi. Tarkoituksena on tehdä ennalta ehkäisevää työtä, vastata erityisen tuen tarpeeseen sekä katkaista mahdollinen kriisiytynyt tilanne. Perhetyöntekijät käyvät perheen kanssa myös tukikeskusteluja, joiden tarkoituksena on antaa tukea keskustelun avulla ajankohtaisiin tarpeisiin. Perhetyöntekijän työssä keskeistä on palveluverkoston tunteminen ja palveluohjaus, perheen omien voimavarojen huomioiminen ja hyödyntäminen sekä koko perheen kanssa työskentely ja lapsen edun huomioiminen.

Perhetyöntekijät tekevät myös tiivistä verkostotyötä muiden adoptiotoimijoiden ja palveluntarjoajien kanssa mahdollisimman monipuolisen ja yksilöllisen tuen tarjoamiseksi. Jokaisen perheen kohdalla suunnitellaan yksilöllisesti ja erityisen tuen tarpeet tunnistamalla tavoitesuunnitelma, johon kirjataan myös palveluverkoston osa-alueet, joita perhe voi käyttää tukenaan.

Adoptiokuraattoritoiminta;

- Ohjaus, neuvonta ja tuki
- Tapaamiset
- Kotivierailut
- Vierailut päiväkodeissa ja kouluissa
- Tiedottaminen ja koulutus

Adoptioperheiden henkilökohtainen ohjaus, neuvonta ja tuki adoptiokuraattorin avulla kehitetään myös osaksi perhekeskuksen kasvokkain tehtävää työtä ja adoptioperheiden kohtaamista. Perhekeskuksen alaisuuteen siirtyvä adoptiokuraattori tekee projektissa muun työn ja puhelintuen lisäksi myös tarvittaessa kotikäyntejä tai vierailuja kouluissa ja päiväkodeissa. Tiedottaminen ja koulutuspalvelut ovat myös adoptiokuraattorin vastuulla. Adoptiokuraattorille on mahdollista varata tapaaminen keskukselta. Pääpaino adoptiokuraattorin työn kehittämisessä on tarjota kasvokkain tehtävää työtä ja monipuolisempia adoptiokuraattorin palveluja. Myös parempaan palvelutiedottamiseen panostetaan. Kotivierailut antavat varhaista tukea erityisesti tuoreille adoptioperheille perheen alkuaikojen tuen tarpeeseen.

Vertaistukityö;

- Keskusteluryhmä nettiin ammattilaisen ohjaamana
- Keskusteluryhmät keskuksessa ammattilaisen ohjaamina

Vertaistukityön kehittäminen ja ottaminen osaksi palvelua ammattilaisten ohjaamina tapaamisina on osa projektisuunnitelmaa. Vertaistukiryhmät suunnitellaan vastaamaan adoptioperheiden tarpeita. Keskeistä vertaistukitoiminnan kehittämisessä on monipuolisuuden kehittäminen sekä ammattilaisen läsnäolo ryhmätoiminnassa. Vertaisryhmä tapaa kerran viikossa perhetyön keskuksen tiloissa ja yksi ryhmä kestää kuukauden ajan. Keskustelutukiryhmä perustetaan myös nettiin ammattilaisen ohjaamana. Toiminta toteutetaan kerran viikossa tiettyyn kellonaikaan. Vertaistukiryhmien ohjauksesta vastaavat kaikki projektiryhmän työntekijät. Keskusteluryhmien tavoitteena on olla tiettyyn teemaan kohdennettuja, rakenteeltaan kevyitä ja kestoaltaan lyhyitä.

Terapia;

- Hoitosuunnitelma
- Yksilöterapia
- Perheterapia

Erilaiset terapiat perheterapeutin tuella tukevat perhetyön keskuksessa tehtävää työtä. Terapiat suunnitellaan jokaisen perheen erityisen tuen tarpeen mukaan ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Perheelle laaditaan hoitosuunnitelma. Perheterapeutti auttaa perheitä erilaisissa ongelmissa, kuten vuorovaikutuksessa, kiintymyssuhteessa tai muissa perheen ongelmissa. Terapiaa tarjotaan sekä yksilö- että perheterapiana.

Kriisityö;

- Intensiivinen työjakso kriisiytyneen tilanteen ratkaisemiseksi
- Vanhempien tiivis mukana olo
- Tavoitesuunnitelma
- Voimavarojen vahvistaminen

Perhetyön keskuksen yhdeksi toimintamalliksi kehitetään kriisityö lapsen huostaanotto-vaaran alla eläville adoptioperheille. Kriisityön tarkoituksena on ehkäistä perheen kriisin eteneminen huostaanottoon ja työstää perheen tilannetta yhdessä lapsen tai nuoren ja vanhempien kanssa. Perhetyön keskus tarjoaa myös yhden paikan tilanteisiin, joissa parhain apu on keskeyttää etenevä kriisiytynyt tilanne ottamalla lapsi tai nuori intensiiviseen hoitajaksoon keskuksen. Työtä tehdään perheen ongelmien ja kriisiytyneen tilanteen ratkaisemiseksi perhetyön keskuksessa perhetyöntekijöiden, perheterapeutin ja adoptiokuraattorin yhteistyöllä. Olennaista työssä on vanhempien tiivis mukana olo tilanteen ratkaisemisessa.

Projektin perhetyön keskuksessa työskentelee kolme kokopäivätoimisesti projektiin sidottua työntekijää: kaksi perhetyöntekijää ja perheterapeutti. Lisäksi projektin toimesta nykyinen adoptiokuraattoritoiminta siirretään perhetyön keskuksen ja toimintaa kehitetään ja laajennetaan. Henkilöresurssien lisäksi projektiin tarvitaan muina resursseina riittävät toimitilat toimivaan työntekoon, tietoliikennetarvikkeet kaikille työntekijöille sekä muut työhön tarvittavat laitteet. Resursseina tarvitaan myös koulutusta ja työnohjausta projektin työntekijöille. Muita tarvittavia resursseja ovat ohjelmistot, ma-

terიაalit sekä teraპიოissa tarvittavat apuvälineet. Tieto- ja taitoresursseina projektiryhmän työntekijöillä tulee olla osaamista ja asiantuntijuutta adoptioerheiden erityisen tuen tarpeesta ja adoptiotyöstä. Rahoitusta haetaan Raha-automaattiyhdistykseltä projektiavustuksena.

4 Projektiorganisaatio

Projektiorganisaatio rakentuu projektin toimeksiantajasta, ohjausryhmästä, projektipäälliköstä ja projektiryhmästä. Yhteistyökumppaneina projektilla on muita adoptiota-hoja ja -toimijoita. Seuraavaksi esitellään projektiorganisaation jäsenet sekä heidän vastuualueensa.

Projektin toimeksiantajana toimii valtakunnallinen lastensuojelujärjestö ja adoptiotoimi- ja Yhteiset lapsemme ry. Järjestön toiminnan tavoitteena on edistää maahanmuuttaja- ja pakolaislasten, monikulttuuristen lasten, ulkomailta Suomeen adoptoitujen lasten ja maamme etnisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten asemaa Suomessa sekä kasvattaa erilaisuutta hyväksyvä ja moniarvoinen yhteiskunta, jossa kaikkien lasten on tasa-arvoisesti hyvä elää ja kasvaa. Yhteiset Lapsemme ry on mukana kansainvälisessä adoptiotoiminnassa antamalla tietoa, tukea ja valmennusta adoptiosta kiinnostuneille, ulkomailta adoptiolasta odottaville, adoptiovanhemmille sekä ammattilaisille. Adoptiopalveluina ovat adoptiovalmennuskurssit, adoptiokuraattorin toiminta, vertaisryhmät, kerhot ja kurssit sekä luentotilaisuudet ja tapahtumat. Järjestön alla toimii myös kaksi monikulttuurisille lapsille tarkoitettua lastenkotia sekä monikulttuurinen perhekeskus, jossa tehdään monikulttuurista perhetyötä ja annetaan apua venäjänkielisille lapsiperheille. Projektin toimeksiantaja on projektin päättäjätaho. Toimeksiantajan edustaja toimii myös projektin ohjausryhmän puheenjohtajana.

Projektin ohjausryhmä koostuu Yhteiset Lapsemme ry:n edustajasta sekä muiden adoptiotoimijoiden edustajista. Ohjausryhmä nimitetään projektin käynnistyessä. Ohjausryhmä vastaa projektin päätöksistä, edistymisestä, muutoksista ja muista hallinnollisista tehtävistä. Ohjausryhmä myös seuraa ja arvioi projektia.

Projektipäällikkö toimii ohjausryhmän ja toimeksiantajan alaisuudessa. Projektipäällikkönä toimii yksi projektin työntekijöistä ja hän toimii ohjausryhmässä projektin esitteli-

jänä ja tiedottajana. Projektipäällikön vastuulla on projektin toteutuksen valvominen sekä projektin työn ja projektiryhmän johtaminen.

Projektiryhmän muodostavat neljä työntekijää: kaksi perhetyöntekijää, adoptiokuraattori ja perheterapeutti. Projektiryhmä vastaa yhdessä projektin toteutuksesta ja käytännön työstä ja sen kehittamisestä. Jokaisella projektiryhmän jäsenellä on omat vastualueensa perhetyön keskuksessa.

5 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Projektin pääasiallisena kohderyhmänä ovat adoptioperheet. Perhekeskuksen toiminta ja palvelut on tarkoitettu adoptioperheille: vanhemmille, lapsille ja sisaruksille. Perhekeskuksen palveluita, kuten adoptiokuraattorin tukea, voivat käyttää myös adoptiohakit ja aikuiset adoptoidut. Perhetyön keskuksen palvelut on tarkoitettu koko Suomen adoptioperheille, vaikka toimipiste perustetaan pääkaupunkiseudulle. Kohderyhmä on rajattu adoptioperheisiin, koska suurin ajankohtainen adoptiotyön kehittämistarve liittyy juuri adoptioperheiden tukemiseen.

Projektin hyödynsaajina ovat lisäksi Suomen adoptiotoimijat, jotka saavat projektista uutta tietoa sekä uusia käytäntöjä ja toimintamalleja. Adoptiotoimijat ovat myös mukana projektin toteuttamisessa ohjausryhmässä toimimisen myötä. Adoptiotoimijoiden lisäksi projektin hyödynsaajia ovat ammattilaiset, jotka kohtaavat työssään adoptiolapsia ja -perheitä, kuten päivähoitossa, kouluissa ja terveydenhoidossa. Verkostotyön sekä adoptiokuraattorin tarjoaman koulutuksen ja konsultoinnin myötä perhetyön keskus voi olla myös näiden ammattilaisten tukena.

6 Aikataulu

Projekti toteutetaan kolmevuotisena hankkeena. Projektin vaiheina ovat projektin käynnistys, työvaihe, dokumentointi ja projektin loppuraportti sekä projektin päättäminen. Aikatauluun kuuluu myös ohjausryhmän tapaamiset puolen vuoden välein toiminnan seurannan ja arvioinnin ja mahdollisten muutosten vuoksi. Projektiryhmä kokoontuu lisäksi kuukauden välein ja yhteistyökumppaneille tiedotetaan projektista vuoden välein. Projektin aikataulussa on huomioitava myös loma-ajat sekä koulutukset ja työn-

ohjaus. Projekti alkaa rahoituksen myöntämisen jälkeen sekä päättyy, kun ohjausryhmä hyväksyy loppuraportin.

Ensimmäisen vuoden työskentely painottuu toiminnan käynnistämiseen sekä palveluiden ja toimintamallien kehittämiseen ja käyttöönottoon. Toinen vuosi painottuu toiminnan vakiinnuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Mahdolliset muutokset tehdään ensimmäisen vuoden arvioinnin jälkeen. Kolmantena vuotena on tarkoitus löytää toiminnalle toimiva pohja ja toimintamalli. Viimeisenä vuotena aloitetaan myös toiminnan lopullinen arviointi.

7 Kustannusarvio

Projektin onnistumiseen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa projektin kustannusarvio eli budjetti. Kustannusarvioon on järkevää varata ylitysvara, jonka olen nimennyt kustannusarvioon nimellä Muut kustannukset. Projektin edetessä ohjausryhmälle tiedotetaan myös budjetissa pysymisestä ja mahdollisista muutoksista budjetissa.

Taulukko 1. Projektin kolmivuotinen kustannusarvio

Kustannus	Euroa
Henkilöstökulut	324000
Toimitilakulut	72000
Kalusto- ja tarvikehankinnat	10000
Koulutus- ja työnohjaus	5000
Muut kustannukset	20000
Yhteensä	431000

Kustannusarvio on tehty kolmivuotisen rahoitustarpeen pohjalta. Suurimpina kustannuksina projektissa ovat henkilöstökulut, johon kuuluvat kolmen työntekijän palkat, palkan sivukulut ja lomarahat. Adoptiokuraattorin toimintaan saadaan jo rahoitusta Raha-automaattiyhdistykseltä, joten hänen työnsä ei sisälly henkilöstökuluihin. Hallintokulut ja toiminnan arviointi on laskettu sisältyvän henkilöstökuluihin. Toimitilakuluihin on arvioitu noin 100 neliön toimitila ja sen kulut kolmelta vuodelta. Kalusto- ja tarvike-

hankintoihin kuuluu tietokone ja puhelin hankinnat sekä muut laitteet, kalustot ja tarvikkeet. Koulutukseen ja työhöjaukseen on varattu osa menoista kustannusarviossa. Muut kustannukset ovat noin 5 % kustannusarvion pääkustannuksista. Kustannusarvio on tehty toimeksiantajan kokemuksen pohjalta. Yhteensä projektin kustannusarvio on 431 000 euroa.

8 Riskien hallinta ja SWOT -analyysi

Aina on olemassa riskejä, jotka voivat vaikuttaa projektin toimintaan. Riskejä on prosessissa, palveluissa ja ympäristössä. Riskit voivat toteutuessaan myöhästyttää projektia tai estää tavoitteiden saavuttamista. Riskien hallinnan tarkoituksena on riskien tunnistaminen ja varautumissuunnitelman laatiminen.

Projektisuunnitelman tueksi olen laatinut SWOT -analyysin, jossa arvioin projektin heikkouksia ja vahvuuksia sekä uhkia ja mahdollisuuksia. SWOT- analyysiä voidaan käyttää projektin arvioinnissa ja kehittämisessä. Analyysia voidaan käyttää apuna ohjausryhmän tapaamisissa ja projektiryhmän kokouksissa riskien seurannan ja hallinnan vuoksi.

SWOT -analyysissä kirjataan nelikenttään projektin vahvuudet (Strengths), heikkoudet (Weaknesses), mahdollisuudet (Opportunities) ja uhat (Threats), jotka analyysin tavoitteena on tunnistaa. Projektin vahvuudet ovat niitä resursseja ja toimenpiteitä, joita projekti pystyy hyödyntämään. Heikkoudet ovat niitä tekijöitä, joita tulee pyrkiä parantamaan, jotta projekti etenisi suunnitelmien mukaisesti. Toimiva projekti edellyttää myös tulevaisuutta vaarantavien uhkien ja projektin menestymistä edistävien mahdollisuuksien tiedostamista.

Analyysin pohjalta olen tehnyt johtopäätökset ja laatinut suunnitelman toimenpiteistä projektin riskien ehkäisemiseksi. Suunnitelmassa arvioin, miten vahvuuksia voidaan kehittää, heikkouksia parantaa, mahdollisuuksia hyödyntää ja uhkia torjua ennen kuin ne toteutuvat. Johtopäätökset olen kirjannut osaksi analyysiä.

Taulukko 2. SWOT -analyysi riskien hallintaan.

<p><u>Vahvuudet (S)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektiorganisaatiolla on vahvaa asiantuntijuutta ja kokemusta adoptiotyöstä ja -toiminnasta • Tutkimustieto ja kehittämisprojektit ovat projektin suunnittelun ja toiminnan tukena • Projekti perustuu ajankohtaiseen tarpeeseen • Projekti tuottaa uusia palveluita ja toimintamalleja adoptioperheiden palveluverkoston sekä tukee adoptiotyön ja toiminnan kehittämistä 	<p><u>Heikkoudet (W)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokemuksen puute uudesta toiminnasta • Rajoitetut resurssit ja aikataulu • Projekti tavoittaa pääasiassa vain pääkaupunkiseudun adoptioperheet
<p><u>Mahdollisuudet (O)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toiminnan vakiinnuttaminen projektin jälkeen • Perhekeskuksen toimintaa mahdollista kehittää suuremmaksi osaamiskeskukseksi • Mahdollisuus kehittää palveluita myös muille asiakasryhmille 	<p><u>Uhat (T)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Adoptioperheet eivät löydä palvelun luo • Ammattitaitoisten työntekijöiden löytäminen on vaikeaa • Palvelut ja toimintamallit eivät toimi tai vastaa asiakkaiden tarpeita • Projektiorganisaatio on puutteellinen • Ongelmat projektityöryhmän sisällä • Työntekijöiden vaihtuvuus • Heikko viestintä

Vahvuudet (S)

SWOT -analyysin pohjalta projektin vahvuuksia löytyy monia. Vahvuutena projektilla on, että projektiorganisaatiolla on vahvaa asiantuntijuutta ja kokemusta adoptiotyöstä ja -toiminnasta. Projektiorganisaatioon kuuluu eri adoptiotoimijoiden ammattilaisia, joiden kokemusta, ammattitaitoa ja asiantuntijuutta voidaan hyödyntää projektin hyväksi sekä toiminnan kehittämiseksi. Tätä vahvuutta voidaan kehittää antamalla koulutusta projektiorganisaation jäsenille ja tarjoamalla työnohjausta. Projektiryhmään palkattavien työntekijöiden vahva kokemus adoptiotoiminnasta ja -työstä olisi myös projektille eduksi.

Projektin vahvuutena analyysissä on myös tutkimustieto ja kehittämisprojektit, jotka ovat projektissa suunnittelun ja toiminnan tukena. Tutkimustieto antaa paljon arvokasta tietoa adoptioperheiden erityisen tuen tarpeesta sekä kehittämiskohteista. Kehittämisprojektit ovat luoneet myös hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja adoptiotyöhön.

Projektin vahvuutena on myös se, että projekti perustuu ajankohtaiseen tarpeeseen, jota on kartoitettu eri adoptiotoimijoilta ja adoptioperheiltä tutkimusten ja kehittämisprojektien myötä. Vahvuutta voidaan hyödyntää arvioimalla toimintaa projektin edetessä ja projektin päättyessä. Kartoittamalla adoptioperheiden tarpeita ja toivomuksia projektin edetessä, toimintaa osataan kehittää oikeaan suuntaan.

Vahvuutena projektissa on myös se, että projekti tuottaa uusia palveluita ja toimintamalleja adoptioperheiden palveluverkoston sekä tukee adoptiotyön ja toiminnan kehittämistä. Projektin myötä adoptioperhetyö, laajempi adoptiokuraattoritoiminta, uudet vertaisryhmät, yksilöidyt terapiat sekä kriisityö kehittävät adoptiotyötä. Suunnitelmana on, että palvelut ja toimintamallit vakiintuisivat myös projektin päätyttyä adoptioperheiden palveluverkoston ja perhekeskuksen toiminta saataisiin jatkumaan.

Johtopäätökset ja toimenpidesuunnitelma vahvuuksien tukemiseen;

- Koulutus ja työnohjaus
- Projektiryhmän osaaminen ja ammattitaito
- Arviointi ja tarpeiden kartoitus projektin tukena
- Toiminnan vakiinnuttaminen

Heikkoudet (W)

Heikkouksina projektilla SWOT -analyysissä on kokemuksen puute uudesta toiminnasta, rajoitetut resurssit ja aikataulu sekä se, että projekti tavoittaa pääasiassa vain pääkaupunkiseudun adoptioperheet. Projektin suunnittelussa ja toteutuksessa kokemuksen puute perhetyön keskuksen kaltaisesta toiminnasta on projektin heikkoutena. Adoptiotyöstä ja -toiminnasta ammattitaitoa löytyy, mutta perhetyön keskuksen toiminta vaatii kokemuksen kautta oppimista sekä toiminnan arviointia ja kehittämistä.

Projektimuodossa toteutettuna perhetyön keskuksen toimintaa rajaa rajalliset resurssit ja tietty aikataulu, jonka rajoihin toiminta tulee sovittaa. Nämä tekijät rajaavat toiminnan monipuolisuutta ja pysyvyyttä. Resurssien tarkka suunnittelu ja projektin hyvin suunniteltu aikataulu edistävät resurssien riittävyyttä ja suunnitelmallista käyttöä sekä ajanhallintaa.

Projektin heikkoutena on myös se, että projektin perhetyön keskus sijaitsee pääkaupunkiseudulla, joten se ei tavoita niin hyvin muualla Suomessa asuvia adoptioperheitä. Muualla asuvia perheitä on huomioitu projektissa nettiin perustettavalla ammattilaisen ohjaamalla keskusteluryhmällä. Muut adoptiotoimijat tarjoavat myös muualla Suomessa asuville perheille palveluita. Palveluita on mahdollista kehittää niin, että ne saavuttaisivat myös muualla Suomessa asuvat adoptioperheet. Haasteisiin vastataan kehittämällä toimintamalleja, jotka vastaavat kaikkien adoptioperheiden tarpeisiin asuinpaikasta riippumatta.

Johtopäätökset ja toimenpidesuunnitelma heikkouksien parantamiseen;

- Kokemuksen kautta oppiminen
- Toiminnan arviointi ja kehittäminen
- Suunnittelu resurssien riittävyyden ja ajanhallinnan tukena
- Palveluiden saavutettavuuden kehittäminen

Mahdollisuudet (O)

SWOT -analyysissä mahdollisuutena projektille on toiminnan vakiinnuttaminen projektin jälkeen. Perhekeskuksen toimintaa on myös mahdollista kehittää suuremmaksi osaamiskeskukseksi sekä palveluita on mahdollista kehittää muille asiakasryhmille, kuten monikulttuurisille perheille.

Toiminnan vakiinnuttaminen projektin päätyttyä on yksi mahdollisuus, joka projektilla on. Jos projektin toiminta on kannattavaa ja adoptioperheet arvioivat toiminnan kannattavaksi ja tarpeelliseksi, toiminnalle suunnitellaan projektin päättyessä muita mahdollisuuksia toiminnan jatkamiseksi. Mahdollisuus hyödynnetään, jos toiminnalle pystytään takaamaan riittävät resurssit.

Projektin päätyttyä perhetyön keskuksen toimintaa on mahdollista kehittää ajan myötä myös suuremmaksi osaamiskeskukseksi, joka ohjaa ja valvoo adoptiotyötä sekä järjestää adoptioaiheista tutkimustoimintaa. Samalla myös palveluita on mahdollista kehittää muille asiakasryhmille sopivaksi ja laajentaa perhekeskuksen toimintaa. Mahdollisuuksia hyödynnetään toimintaa kehittämällä ja suunnittelemalla.

Johtopäätökset ja toimenpidesuunnitelma mahdollisuuksien hyödyntämiseen;

- Riittävien resurssien etsiminen
- Toiminnan kehittäminen ja suunnittelu

Uhat (T)

SWOT -analyysissä on pohdittu myös projektin toimintaa vaarantavia uhkia. Adoptioperheet eivät välttämättä löydä palvelun luo tai ammattitaitoisen henkilökunnan löytäminen voi olla vaikeaa. Riskinä on myös, että palvelut ja toimintamallit eivät vastaa adoptioperheiden tarpeita asiakaslähtöisestä palvelujen suunnittelusta huolimatta. Projektiorganisaatio voi olla puutteellinen, joka haittaa projektin toimintaa. Projektityöryhmän sisällä voi olla myös ongelmia tai työntekijöiden vaihtuvuus voi haitata projektin toimintaa. Heikko viestintä voi myös heikentää projektin toimintaa.

Projektin uhkia ja riskejä voidaan torjua etukäteen tiedostamalla ne ja ennaltaehkäisemällä niiden toteutumista eri toimenpitein. Projektin toiminnalle on ensisijaisen tärkeää, että adoptioperheet löytävät palvelun luo ja hyötyvät siitä. Siksi projektista julkisesti tiedottaminen ja esittely sekä perheiden ohjaus perhetyön keskuksen eri tahoilta auttaa adoptioperheitä löytämään palvelut.

Ammattitaitoisen henkilökunnan löytäminen projektiryhmään saattaa olla myös haastavaa. Projektin onnistumisen kannalta olisi tärkeää, että projektiryhmällä olisi vahva ammattitaito adoptiotyöstä ja tuntemusta adoptioperheiden erityisen tuen tarpeista. Kouluttaminen ja työnohjaus auttavat projektin henkilökuntaa vastaamaan projektityön haasteisiin.

Uhkana projektille on myös se, etteivät palvelujen sisällöt ja tarjonta vastaakaan adoptioperheiden tarpeita. Tällaisessa tilanteessa projektin on oltava muuntautumiskykyinen sekä muutoksia projektisuunnitelmaan ja palvelutarjonnan sisältöön on tehtävä. Projektin edistymistä ja toiminnan tarpeellisuutta tulee seurata ja arvioida säännöllisesti.

Projektiorganisaation tarkoitus on tukea projektin toimintaa. Jos projektiorganisaatio on puutteellinen, se voi haitata projektin toimintaa, eikä kaikkia mahdollisuuksia ja ammattitaitoa päästä käyttämään. Jos projektiorganisaatio todetaan riittämättömäksi projektin edetessä, on sitä mahdollista täydentää tai muuttaa.

Projektityöryhmän sisällä vaikuttavat ongelmat voivat haitata työyhteisön kitkatonta toimintaa. Myös työntekijöiden vaihtuvuus voi olla uhka projektille. Projektityöryhmän toimivuutta voidaan edistää kuukausittaisilla kokouksilla, joissa mahdollisia ongelmia voidaan selvittää ajoissa. Työntekijöiden vaihtuvuuden ehkäisemiseksi on tärkeää vahvistaa työntekijöiden sitoutumista, motivaatiota ja työssä jaksamista.

Heikko viestintä heikentää tiedon kulkemista projektiryhmän jäsenten välillä tai ohjausryhmän ja projektiryhmän välillä. Toimivan viestinnän edistämiseksi on hyvä sopia yhdessä käytettävistä viestintäkanavista sekä tiedottaa tärkeistä asioista ylimääräisillä kokouksilla.

Johtopäätökset ja toimenpidesuunnitelma uhkien torjuntaan;

- Riittävä tiedottaminen, palveluohjaus ja projektin esittely
- Koulutus ja työnohjaus
- Seuranta, arviointi ja muutokset
- Projektiorganisaation täydentäminen tarvittaessa
- Kokoukset ryhmän toimivuuden tukena
- Sitoutumisen, motivaation ja työssä jaksamisen vahvistaminen
- Viestintäkanavista sopiminen ja ylimääräiset kokoukset

9 Projektin tulokset ja vaikutukset

Projektin tuloksena kehittyi uusi adoptiotyön toimintakeskus, jossa toiminta keskittyy tukemaan adoptioperheiden yksilöllisiä tarpeita ja adoptioperheiden eri elämänvaiheita. Projektin tarkoitus on vastata adoptioperheiden erityisen tuen tarpeisiin ja tarjota perheille varhaista tukea. Projektin tuloksena adoptioperheet saavat monipuolisempaa tukea tarpeisiinsa eri elämänvaiheissa. Projektin myötä perhetyö ja erilaiset terapiat vahvistavat perheen voimavaroja ja elämäntilannetta. Projektin tuloksena vertaistuki-toimintaa on kehitetty vastaamaan paremmin adoptioperheiden tarpeisiin. Kriisityö -malli antaa apua ja tukea adoptiolapsen tai -nuoren huostaanottouhan alla eläville perheille. Projektin tuloksena adoptioperheet saavat paremmin tukea eri elämänvaiheisiin elämäntilannan ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Tulokset näkyvät perheiden parempana elämäntilannattana läpi elämän.

Projektin vaikutuksesta kehittyi toimiva ja adoptiotyötä kehittävä perhetyön keskus adoptioperheille osaksi adoptiotyön kenttää. Projektin tavoitteena on vakiinnuttaa perhekeskuksen toiminta projektin jälkeen. Projektin päätyttyä toiminnalle etsitään muita rahoitusmahdollisuuksia. Toiminnan kannattavuutta ja tarpeellisuutta arvioidaan loppuraporttiin liitettävällä arvioinnilla ja selvittämällä adoptioperheiden ja -toimijoiden kokemuksia perhetyön keskuksen toiminnasta. Tärkeää on luoda projektin myötä pysyviä toimintamalleja ja -rakenteita adoptioperhetyöhön. Projektin myötä saadaan lisää tietoa ja kokemusta työstä adoptioperheiden parissa.

10 Viestintä, raportointi ja dokumentointi

Projektiin liittyvät suunnitelmat, miten projektin etenemisestä viestitään ja raportoidaan sekä miten tulokset dokumentoidaan. Projektisuunnitelman tukena on viestintä- ja dokumentointisuunnitelmat, joista selviää myös raportointiin liittyvät suunnitelmat.

Viestintäsuunnitelma;

- Projektiryhmän kokoukset kerran kuukaudessa
- Ohjausryhmälle raportoidaan puolen vuoden välein
- Ohjausryhmän kokoukset puolen vuoden välein
- Projektin yhteistyökumppaneille tiedotetaan projektista vuoden välein
- Projektista tiedotetaan julkisesti projektin alkaessa ja päättyessä
- Ylimääräiset kokoukset tarvittaessa

Projektiryhmä pitää kerran kuussa projektiryhmän kokouksen, jossa käydään läpi työn ja projektin etenemistä. Kokousten välissä tiedottaminen hoidetaan sähköpostitse.

Projektin etenemisestä tehdään puolen vuoden välein raportti ohjausryhmälle. Raportin saatuaan ohjausryhmä pitää kokouksen projektiin liittyen. Yhteistyökumppaneille tiedotetaan projektin etenemisestä vuoden välein. Projektista myös tiedotetaan julkisesti projektin alkaessa ja päättyessä. Ylimääräisiä kokouksia pidetään tarpeen vaatiessa tärkeiden tietojen välittämiseksi kaikille projektiryhmän jäsenille.

Dokumentointisuunnitelma;

- Projektisuunnitelma
- Muutosdokumentit
- Kokousten muistiot ja pöytäkirjat
- Väliraportit ja tiedotteet
- Projektin loppuraportti ja arviointi

Dokumentointisuunnitelma pitää sisällään projektisuunnitelman ja muutosdokumentit, ohjausryhmän kokousten muistiot ja pöytäkirjat, väliraportit ja tiedotteet sekä projektin loppuraportin arviointineen. Jokaisesta muutoksesta laaditaan muutosraportti projektisuunnitelman liitteeksi. Kokousten muistiot ja pöytäkirjat dokumentoidaan loppuraporttia ja projektin hallintaa varten. Väliraportit ja tiedotteet dokumentoidaan myös. Projektin loppuraportti ja arviointi on projektin tärkeimmät dokumentit.

11 Projektin päättäminen

Projektin päättämiseen liittyy tietyt toimenpiteet ja osa-alueet, joiden myötä projekti saatetaan virallisesti päätökseen. Näitä toimenpiteitä ja osa-alueita ovat loppuraportti ja arviointi, projektin virallinen päättäminen, tulosten luovuttaminen ja päättöseminaari sekä dokumentointi.

Projektin päättämiseen liittyvät toimenpiteet ja osa-alueet;

- Loppuraportti ja arviointi
- Projektin virallinen päättäminen
- Tulosten luovuttaminen ja päättöseminaari
- Dokumentointi

Projekti päätetään loppuraportin tekemiseen projektin tuloksista, toimivuudesta ja jatkosuunnitelmista. Loppuraporttiin liitetään arviointi perhetyön keskuksen toiminnan kannattavuudesta ja tarpeellisuudesta. Projektin tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. Arvioinnin tueksi tehdään kysely adoptioperheiden ja -toimijoiden mielipiteistä ja kokemuksista projektin toiminnasta. Loppuraporttiin liitetään myös kehittämis ehdotukset ja uudet ajatukset.

Projektin virallinen päättäminen on ohjausryhmän vastuulla. Projekti sovitaan päättyväksi, kun ohjausryhmä hyväksyy projektin loppuraportin. Ohjausryhmä kutsutaan koolle viimeiseen kokoukseen, jossa projektin tulokset esitellään sekä esitetään päätösesityksenä projektin päättäminen.

Projektin päätyttyä järjestetään projektin päättöseminaari, jossa esitellään projektin tulokset sekä uudet käytännöt ja toimintamallit. Projektin päättöseminaarissa projektin tulokset esitellään toimeksiantajalle, yhteistyökumppaneille sekä muulle yleisölle. Projektin tulokset luovutetaan päättöseminaarissa.

Projektin päättämiseen liittyy viimeisenä toimenpiteenä tulosten dokumentointi. Dokumentteja voidaan hyödyntää myöhemmin suunniteltaessa uusia projekteja sekä adoptiotyön ja uusien adoptioperheiden palvelujen kehittämisessä.

Lähteet

Brantberg, Bettina – Eriksson, Pia – Mäkipää Sanna 2009. Suositukset adoptio-osaamisen turvaamisesta ja adoptioperheille suunnatusta tuesta. Valtakunnallinen adoptio-osaamisen hyvien käytäntöjen kehittämisen ja levittämishanke (VAHKE). 10/2009. Helsinki: FSKC.

Kansainvälinen adoptiopalvelu. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Kuva. <http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/Palvelut+A_/Muut+perheiden+palvelut/Adoptio/kv_adoptio> Luettu 22.3.2011.

Pasanen, Kaarina (toim.) – Pärssinen-Hentula, Irene (toim.) 2009. Monimuotoisuutta adoption jälkeiseen tukeen. Artikkelikokoelma. Adoptiolapsille eheämpi elämä -projekti 2006 -2009. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 13. Pelastakaa Lapset ry.

Rauma, Kerstin 2004. Ehdotus adoptio-osaamisen kehittämiseksi Suomessa. Raportti 1/2004. Helsinki: FSKOMPETENSCENTRET.

Yhteiset Lapsemme ry 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.yhteisetlapsemme.fi/>>. Luettu 4.4.2011.

Haastattelurunko

- 1) Työtausta, ammatti, organisaatio?
- 2) Millaista työtä teet adoptioperheiden tai adoption parissa?
- 3) Millaisia erityisen tuen tarpeita adoptioperheillä on eri elämänvaiheissa?
- 4) Millaisia palveluita on tarjolla adoptioperheille?
- 5) Millaiselle työlle ja palveluille on mielestäsi tarvetta adoptioperheiden kanssa tänä päivänä?
- 6) Millaisia palveluita on riittävästi tarjolla?
- 7) Mitkä organisaatiot tai palveluntuottajat tarjoavat adoptiopalveluja?
- 8) Mitä ovat tulevaisuuden haasteet ja kehittämiskohteet adoptiotyössä?

Palautelomake projektisuunnitelmasta

- Miten arvioitte projektisuunnitelman vastanneen Yhteiset Lapsemme ry:n tarpeita?

- Miten arvioitte projektisuunnitelman vastaavan ajankohtaisiin adoptiotyön haasteisiin ja kehittämiskohteisiin?

- Mikä on arvionne projektisuunnitelmasta ja opinnäytetyöprosessista kokonaisuutena?

Paikka ja pvm:

Yhteiset Lapsemme ry:n edustaja: